

הקבצו

בית וועד לחכמי הישיבות
העוסקים בתורת מוהר"ן מברסלב זיע"א

י"ל ע"י ארגון נעשה ונשמע
טל: 0722-477774 פקס: 0722-155-701
דוא"ל: m072247774@gmail.com

גליון
18

ניסן תשע"ו
נושא החודש:
חמץ ומצה

דרכה של תורה

מאמר תורני בנושא ע"פ תורת מוהר"ן

דבר המערכת

התחלה חדשה

הימים ימי פרוס הפסח. הניחוח באויר הוא ניחוח של נקיון והתחדשות. נכון, אבק זה לא חמץ, וילדים הם לא קרבן פסח, אבל - מנהג זה מנהג - ופעם בשנה עוברים כל פריטי הבית, מהפאנלים ועד הנברשות - התחדשות מוחלטת. והילדים? יתרגלו שיש דבר כזה...
כך גם בנפשו של כל אחד מאתנו. מעבר לביעור החמץ, מחפש כל אחד לערוך בתוכו נקיון והתחדשות כוללת, שתכסה את כל פריטי נפשו ורוחו ונשמתו מהחל ועד כלה.
והימים - ימי רצון. העולם כולו עובר התחדשות, והחסדים מושפעים בריוח, וכל דכפין - יתי ויכול, כל דצריך - יתי ויפסח. הפתח פתוח, וכל הרוצה - מוזמן להיכנס, לחיים טובים חדשים ולשלום.

וכך גם העלון - מעוניין להתחדש. אם כולם מחליפים בגדים, כלים וספות - מדוע עליו להיעדר מהאווירה.
ובכן, זה שנה ומחצה מאז הופעתו לאור של הגליון. המטרה הייתה ועודנה - להיות במה משותפת לקוראי העלון, להגיש את המיטב, ולהשיג את המייר. המדורים, עוצבו ומולאו בהתאם למטרה זו, ועל פי ההערכה וההשערה לצרכיו של הציבור, ואכן, בסייעתא דשמיא מרובה - הוא השיג את המטרה, והביא את התועלת למבקשיו.
אבל, למה לנו להעריך ולשער בעצמנו את הצרכים? יבא בעל הבית וידרוש את צרכיו. הבעל הבית של הגליון הוא ציבור קוראי, ומשכך, הרשות נתונה לו לחלוטין להביע את צרכיו ואת משאלתו, ולא כאורח המתחנן על נפשו, אלא כבעל הבית הדורש את שלו.
משכך, כולנו מוזמנים לשבת אל השולחן, לעבור על המדורים, ולציין באופן פשוט ונחרץ - אלו מהם הם טובים ומספקים, ואלו מהם לא כל כך. האם יש מדורים מיותרים, והאם ישנם מדורים שעדיין נפקד מקומם.

לצורך כך, מצורף בשלהי הגליון 'שאלון', ובו שאלות וציוני דרך, אודות חדריו ורהיטיו של הגליון. וכל שעליכם לעשות, הוא לפנות כמה דקות מזמנכם, להשיב על הדברים, ו/או להוסיף עליהם - לטובתכם ולתועלתכם.

אנא, אל תשיב פניך ריקם!

חמץ או מצה?

והיפוכו: עלינו להיכנס למצב של 'כמעט' חמץ, ודווקא שם להיזהר שיהיה מצה ולא חמץ. הדבר אומר דרשני.

ההסבר לכך נעוץ בהבנת עיצומו של יום. חג הפסח הוא זמן חרותנו - היום בו יצאנו ממצרים. והוא בעצם תחילת דרכו של כל יהודי בחייו ובעבודתו, וכאן חשוב להבחין בנקודה יסודית.

כשעם ישראל יצא ממצרים - לא היינו ראוי לכך. היינו אז עמוק עמוק במ"ט שערי טומאה, עד שכמעט לא ניכר הבדל בין היהודי למצרי - "הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז"; זכויות אף הם לא היו בידנו - "ואת ערום ועריה", מלבד דם פסח ודם מילה. אבל, הגיע הרגע שהיינו מוכרחים לצאת - "ולא יכלו להתמנהג", ולכן נעשה כאן מהלך מיוחד - לא לפי הכללים. יציאת מצרים היה בעצם בחסד חנים, באתערותא דלעילא, מתוך רחמי של השי"ת, ומתוך מה שהבטיח לאברהם אבינו שיגאל אותנו, ולכן הוא האיר עלינו אור גדול שלא התאים כלל וכלל לכלים שלנו; האור הזה הכניס אותנו לעולם אחר לגמרי, ואז יצאנו לחירות.

כולנו בימים אלו עוסקים במרץ לרדוף אחר החמץ, לחפש אחריו בחורים ובסדקים, לשרוף ולהשמיד ולא להשאיר מומנו זכר, משל היה מרכיב שלילי לחלוטין.

חג הפסח קרב ובא, ולבו של היהודי עולה על גדותיו. הן זוהי נקודת הפתיחה שלנו - יצאנו ממצרים, ומכאן התחיל הכל...
בשנה שעברה ביארנו באריכות רבה את מהותו ועניינו של החג, וכיצד הוא משמש כאבן יסוד בכל מערכת התורה והיהדות, ומלווה אותנו בכל פרט מחיינו. הפעם ניכנס יותר לפרטים, ונתמקד בעז"ה באחד הפרטים המרכזיים, הלא הוא: החמץ והמצה.

התמיהה עולה מאליה: מתוך פסוקי התורה שעוסקים בעניין חג הפסח, עולה משמעות ברורה, שהחמץ הוא דבר דחוי ובעייתי, ואף עולה בחומרנו על כל המאכלים האסורים [שכולם אסורים בלאו, והחמץ בכרת]. ומובא בזה"ק שהוא 'סטרא דמותא', ובחז"ל מובא שהוא מרמז ליצר הרע. ולכן אין זה פלא לראות את כולנו בימים אלו עוסקים במרץ לרדוף אחר החמץ, לחפש אחריו בחורים ובסדקים, לשרוף ולהשמיד ולא להשאיר מומנו זכר, משל היה מרכיב שלילי ומוזיק לחלוטין.

והנה, לאחר שבעה ימים בלבד - מהפכה. שוב מחפשים אחר החמץ, והפעם - בצורה מכובדת בהחלט. אופים אותו, משקיעים בו, מעלים אותו על שולחן כלכים ואוכלים אותו. ולא רק ביום חול, אלא גם בשבת ויום טוב ובכל סעודת מצוה, ואם לא די בזה - הרי שבחג הבא, חג השבועות, אנו מצווים להביא קרבן מיוחד מחמץ דייקא.
וכאן הבן שואל: היכן מצוין זאת? הלא כלל בידנו, שמה שאסור - אסור לעולם, ומה שמותר - מותר לעולם; וכיצד זה שהחמץ, שכל השנה מותר ואף מצוה לאכלו, בהגיע ימי הפסח הופך הוא עצמו לאיסור חמור כל כך. [מצאנו אמנם זמנים שה'אכילה' אסורה, וממילא אף מאכלים כשרים אסורים באכילה, אבל לא מצאנו 'מאכלים כשרים' שהם עצמם הופכים לימאכל אסור].

יתירה מזו, מן הראוי היה, שלפחות בפסח שהחמץ אסור בו באיסור כל כך חמור - נעשה הכל כדי לא להיפגש בו, וממילא לא להיכנס לחשש איסור. והנה כמה מפליא, שדווקא בפסח מוטלת עלינו מצוות אכילת מצה, ולמרבה הפלא, היא צריכה להיעשות דווקא מחומר שיכול להחמיץ, ואם לאו - אין יוצאים בה די חובה. יש כאן דבר

לאחר שיצאנו ממצרים, התחלנו לספור ספירת העומר, ולהכין עצמנו לקבל התורה, ואז כבר היינו ראויים לזה, וקבלנו את אותו אור, הפעם באתערותא דלתתא. וכל זה אינו בחינם. אלא כך הוא דרכו של היהודי. אילו ימתינו עבורנו עד שנואיל בטובנו להתעורר ולהיכנס לעבודת ה' - ייתכן שזה לעולם לא יקרה, כי כוחות הטומאה שמקיפים אותנו חזקים מדי, ולא נותנים מנוחה. על כן, בתחילת הדרך של כל יחיד - הוא מקבל במתנה אור גדול שלא מגיע לו, אור שגדול ממידותיו ורב יותר ממכיליו, וזאת על מנת להוציא אותו מתוך המצר שהוא מונח בו. אבל אז עליו להתחיל לעבוד, ולהגיע לאותו אור בכוחות עצמו.
נמצא שלכל יהודי, יש את ה"פסח", שהוא הרגע בו מאיר עליו אור גדול, והוא יוצא מעבודות לחירות - באתערותא דלעילא, ויש את "ספירת העומר" ו"קבלת התורה" - שהוא מה שמוטל עליו לאחר מכן להתייגע, ולהגיע למה שצריך להגיע באתערותא דלתתא.

המשך בעמ' ב' <<<

הנושאים הבאים:

- אייר - ספירת העומר
- סיון - חכמה ותמימות
- תמוז - התחדשות
- אב - התחדשות
- אלול - יום הכיפורים
- תשרי - שמחת תורה

חמץ - מציאות העולם

וזהו הסוד של החמץ והמצה.
 החמץ והמצה דומים מאד זה לזה. הם עשויים מאותם חומרים - קמח ומים, ואף אותיותיהם דומות זה לזה, ובכל זאת יש שלשה הבדלים ביניהם: א. המצה נעשית בזריזות וללא שהייה, ואילו החמץ מושהה עד שיחמץ. ב. המצה היא דקה והחמץ הוא תפוח. ג. החמץ כתוב בח' והמצה בה'. וההבדל הוא שהח' פתוח רק מלמטה, והמצה גם מעט כלפי מעלה.
 החמץ אכן רומז ליצר הרע, אבל לא כמו כל המאכלות אסורות - ושאר העבירות - שהם כוחות הטומאה שיש בעולם, אלא היצר הרע שהוא עצם המציאות של העולם. העולם כמו שהוא הוא "סטרטא דמותא", כי הוא מקום של הסתרה, שמשכיח מהאדם מה הוא ומה מטרותיו, וממילא הוא יכול להיות בנייתוק מוחלט ממה שהוא באמת, במצב של "כרת" רח"ל.
 אבל, כאן בדיוק נמצאת נקודת העבודה שלנו. התפקיד שלנו הוא להיכנס לעולם הזה, להתנהג כחלק ממנו, ועם זאת להיות מחוברים לשורש, להיות חלק מהעולם - אבל להיות יהודי.

נמצא שיעיקר העבודה שלנו הוא בתחום החמץ. העולם הוא מנופח, מלא ברוח של דמיונות ותעתועים, ולאו דווקא של דברים אסורים, אלא של דמיון שעושה מהעולם מציאות, דמיון של ישות וגאווה. ולשם כך עלינו לעבוד באתערותא דלתתא (שהוא הפתח התחתון של הח'), למצוא את הדרך להינצל מהדמיונות הללו, ולזכור שהכל הוא רק בלון, ובעצם הכל הוא רק הנהגה של השי"ת, וממילא להתחבר אליו מתוך מציאות העולם.

עבודה זו מצריכה הרבה יישוב הדעת והתבוננות. כי ככל שאדם יותר רץ וזורם עם העולם - כך הוא יותר שוכח ומתנתק, וככל שהוא מוכן יותר לעצור את הזרם, להתבונן ולחפש - כך הוא יותר מתחבר אל הזכרון האמיתי, ולכן החמץ נעשה דווקא ע"י השהייה.

מצה - יציאה בזריזות

כל זה נכון למשך ימי השנה, שאז החמץ מותר באכילה, ולפעמים הוא אפילו מצוה. אבל לא כן בפסח, בפסח הוא אסור באיסור חמור ביותר - בל יראה ובל ימצא.

כי כאשר נמצאים בתוככי הטומאה, וצריכים לצאת משם - חייבים להתנתק לגמרי מכל המציאות של העולם, לברוח החוצה מכל הרוח התפוח, ולהרים עיניים כלפי מעלה (הפתח העליון של הח') לצפות לישועת ה', שיוציא אותנו במתנת חנם. ואז, אסור לשהות כלל וכלל, אלא מיד לצאת מהטומאה, ולהיכנס לעבודת ה' בזריזות ככל האפשר. ורק לאחר מכן, בהגיענו לחוף מבטחים, אז עלינו להירגע, לנוח, ולהתחיל בעבודה הקשה של בירור החמץ.

על כן, כשכבר לא יכלו להתמהמה והגיע זמן היציאה ממצרים, מיד נגלה עליהם מלך מלכי המלכים וגאלם, ולא הספיקו כלל להחמיץ את הבצק, אלא הוצרכו מיד לברוח ולצאת משם, ולהסתפק באכילת המצה, וזה מה שאנו עושים בכל שנה בפסח, וזהו הרמז לכל אדם כשהוא מקבל התעוררות לצאת מהטומאה - דבר ראשון לברוח משם, ולבקש את האור הגדול ביותר, גם אם אין זה לפי כליו ולפי מדתו.

אבל לאחר כמה ימים, כשכבר יצאו לגמרי ממצרים, וכבר היה קריעת ים סוף, שהוא סוף מפלת המצרים - אזי הותר החמץ, כי אז היה עליהם להיכנס לעבודה עצמית, שהיא עבודת בירור בתוך העולם, מתוך שהיו והתבוננות, ואילו הם ימי ספירת העומר, שבסיומם, חייבים להביא קרבן מחמץ בדווקא, כלומר מההתעוררות שלנו, ואז בעצם קבלנו את התורה. וזהו הרמז לכל אדם, שלאחר ההתעוררות הגדולה, עליו להתאזר בסבלנות, ולהתחיל ללכת צעד אחר צעד, בנאמנות ובעקשנות, מתוך המציאות של העולם, מתוך הסתרה והדמיונות, ומתוך כך להביא את קרבנו לה'.

בעניין 'חומרות' בפסח

לחיות חיים נכונים ואמיתיים לאור התורה, ועל כן כל המצוות וכל פרטיהם והלכותיהם שקולים ומדודים במדויק, באופן שמי שמקיים אותם כמו שהם, יש לו את הכלים המדויקים לזכות למה שצריך. ולשם כך גם קבל כל אחד מאתנו כוחות לקיים את התורה, והכוונה כמובן לקיום התורה כמו שהיא, בלי שינויים - לא לימין ולא לשמאל, לא להחמיר ולא להקל.

וממילא, כאשר באים 'להחמיר' - באים בעצם להוסיף על התורה, וזה: א. קודם כל מיותר, ואין בזה צורך, כי יש די בקיום התורה כפשוטו כדי לזכות לכל מה שצריך. ב. זה גזול מהאדם כוחות נוספים שהוא לא קיבל, וממילא כבר אין לו מספיק כוחות לקיים את מה שכן מוטל עליו לקיים.

ב. אמנם, לפעמים ההימנעות מלהחמיר נובעת מאדישות וקריירות. ולכן מצאנו מושג בחז"ל להחמיר במצוה אחת. בכך אדם מוכיח שבעצם הוא חם לקיום המצוות, וממילא מה שאינו מחמיר בדברים אחרים, אינו משום קריירות, אלא משום שאין צורך.

ומאותה סיבה יש מקום גם בפסח להוסיף חומרות, וכפי שאכן השתרש והונהג בעם ישראל מאז ומעולם, כי מאחר שהוא הפתח וההתחלה של קבלת התורה והכניסה לשערי היהדות - זה המקום והזמן להראות את חביבתנו למצוות ה', עד שאנו מחפשים להוסיף להחמיר ולהדר כמה שיותר.

ואכן, הלכות הפסח ומנהגיו מלאים בחומרות והידורים בכל ענייני הזריזות מהחמץ, והאשכנזים הוסיפו הרחקה אף מקטניות, והחסידים הוסיפו הרחקה מלאכול 'שרייה', ומנהג ירושלים ועוד להוסיף הרחקה ש'לא להתערב' (לא לאכול אחד מהשני), ועוד כהנה וכהנה, וכל אלו הידורים וההוספות היו נהוגים ועודם נהוגים אצל רבים מחסידי ברסלב, ועל כל אלו אמר מוהר"ן שכל אחד ינהג בזה כמנהג אבותיו.

ג. אלא שגם כאן (במצוה המיוחדת, או בפסח) מזהיר מוהר"ן שלא לנהוג בחומרות של שגעון. כלומר: יש 'חומרות' ויש 'חששות' [או מדויק יותר: 'עצבים']. 'חומרות' הוא כאשר אדם מחליט ביישוב הדעת להוסיף הנהגות מיוחדות (במצוה מסוימת) או שיש לו כזה מנהג מאבותיו (בפסח). אבל 'חששות' הוא פעולות או הנהגות שנובעות מתוך הפחד החשש והלחץ אולי הוא לא מספיק נהיר, או לא מספיק קיים, או לא יצא ידי חובתו; ולזה אין מקום בשום אופן ובשום זמן, כי זה אינו נובע מחיבת המצוה כלל, אלא מפחדים ועצבים, שאדרבה, סותרים ומפריעים לחיבת המצוה ושמתחה.

וזו טעות קריטית. כי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו ו'לא ניתנה תורה למלאכי השרת' - השי"ת לא נתן לנו תורה שאיננו יכולים לקיימה, והוא גם לא רוצה שנקיים אותה מתוך הרגשה כזו, אלא 'חיי בהם', מתוך חיות ושמחה, ומתוך אמונה שבוודאי קיימנו את המצוה, ובוודאי זכינו למה שצריך. ה' יכונן

כאשר עומדים אנו בפרוס ימי הפסח, וישראל כשרים מהדרים במצוות, בפרט בימים אלו, ועושים כל טצדקי להדר יותר ויותר בכל ענייני החג, ובפרט בהזריזות מחמץ, ואף מוסיפים חומרא על חומרא, וזהירות על זהירות - מן הראוי לברר את נושא ה'חומרות' במשנתו של מוהר"ן.

ידועים דברי מוהר"ן (ליקוטי מוהר"ן ח"ב סימן מד, ושיחות הר"ן אות רלה) שהזהיר מאד שלא להחמיר חומרות יתירות בשום דבר, ואכן, ר' נתן מציין שמוהר"ן בעצמו לא החמיר בשום דבר, וכך מקובל בקרב חסידי ברסלב שהתרחקו מכל העניין של חומרות וחששות וכיו"ב.

אמנם, מתוך עיון במקור הדברים, ניתן להבחין כי יש בזה כמה מישורים. ולצורך כך נעתיק חלק מלשונו: 'כבר מבואר שרבונו ז"ל הזהיר מאד לבלי להחמיר חומרות יתרות בשום דבר, כי אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו, ולא נתנה התורה למלאכי השרת' וכ'. ואמר אז: שאיתא שראוי לכל אדם שיחבר לעצמו מצוה אחת, שבאותה המצוה ידקדק הרבה ויקים אותה המצוה עם כל החומרות והדקדוקים, וכעין שמצינו בגמרא (שבת קיח): 'אביך במאי זהיר טפי', ואף על פי כן גם באותה המצוה אל יכנס בחומרות של שגעון ושטות ומרה שחורות, רק ידקדק בה בלי שגעון בכל החומרות, אבל בשאר כל המצוות אין צריכין להחמיר כלל, והלואי שנוכה לקיים את כל מצוות התורה כפשוטן ממש בלי שום חומרות.

וגם בענין החומרות יתרות בפסח לא היה מסכים כלל על המרבים לדקדק יותר מדיא ונכנסים במרה שחורות גדולות, כי אין צריכין לחפש אחר חומרות יתרות, אפלו בפסח. והאריך בשיחה זו הרבה, כי עקר העבודה באמת הוא תמימות ופשטות. להרבות בתורה ותפלה ומעשים טובים בלי לחפש לחדש דוקא חומרות יתרות. רק לילך בדרך אבותינו הקדמונים. ולא נתנה התורה למלאכי השרת" עכ"ל.

מתוך הדברים עולה: א. באופן כללי, אין להחמיר כלל מעבר להלכה הפשוטה. כי הלואי נוכח לקיים כל המצוות כפשוטן ממש. ב. ראוי לאדם לבחור מצוה אחת, שבה הוא כן מדקדק ומחמיר, אבל בלי שגעון. ג. בעניין החומרות בפסח, אכן יש מקום להחמיר, אבל לא להגזים, וגם לא להיכנס לשגעונות.

וביאור הדברים בפשטות ובקצרה: א. השי"ת נתן לנו את התורה, ובה מבואר מה מותר ומה אסור. וממילא, זה בדיוק מה שהשי"ת רוצה מאתנו, פשוט מאד - לקיים את התורה, שזה אומר: מה שמותר - מותר, מה שאסור - אסור.

כי בעצם כל פרטי המצוות, הם כלים שעל ידם אנו יכולים

משה: מה נשמע יעקב, איך עבר הפורים?

יעקב: אי, מי זוכר בכלל שהיה פורים? החיים רצים ואנחנו ביחד אתם, אבל טוב שאתה מזכיר לי שהיה כזה דבר. ב"ה זכיתי לשתות קצת, ולרומם את המוחין, אבל אח"כ שוב כאילו חזרתי לחיים.

באמת זה הרגשה קצת קשה בכל חג וחג, עד שסוף סוף זוכים קצת להתרומם מהמציאות הרגילה, ונראה שזוכים להתחיל לחיות חיים אמיתיים - ואז שוב חוזרים כביכול לחיים, בהרגשה כאילו זהו, זה החיים ואין מה לעשות. יש משפט שאומר 'לא כל השנה פורים', אבל לפעמים יש כזה הרגשה: למה שבאמת לא יהיה כל השנה פורים? מה כ"כ גרוע?

משה: יש הרבה מה להרחיב בנקודה הזאת. והאמת, שכל חג וחג מאיר באמת בכל השנה את הנקודה שלו, והיות שאנחנו עומדים כעת לפני פסח, בא נדבר קצת על פסח, וכאן אגלה לך סוד: אמנם לא כל השנה פורים, אבל כן כל השנה פסח!

יעקב: מה קורה אתך? הדבר שהכי 'לא כל השנה' זה פסח; מילא 'שבועות' הוא חג מתן תורה, אני מבין שזה לכל השנה, גם סוכות שהוא 'צילא דמהימנותא', הוא ג"כ מתאים לכל השנה - לחיות את קרבת ד' ואת הארעיות שבעולם הזה; אבל פסח הרי זה מציאות אחרת לגמרי, שאוכלים רק מצה, ואסור לאכול חמץ, ואילו ובמשך השנה אוכלים חמץ, אז אמנם בוודאי שזה ימים גדולים, אבל ממש מצחיק לומר שכל השנה פסח.

משה: תשמע, יש לי מקור מאדם שנראה לי שקצת תפחד להתווכח איתו.

יעקב: נו, אתה כבר מתחיל לסקרן אותי, בא נשמע.

משה: על המן בן המדתא האגגי שמעת פעם?

יעקב: בהחלט, לא מזמן דברו עליו.

משה: זהו, אז הוא אמר לאחשורוש שעם ישראל אומרים כל השנה שה' פה" - 'שבת היום' 'פסח היום', אז כנראה שיש בחינה שפסח זה ממש כל השנה.

יעקב: אז אולי אני הוא זה שצודק, והר"ת של פה"י הוא "פורים היום"...

בכל אופן, אולי תתחיל לבאר לי קצת את העניין, האם יש באמת שייכות בין פסח לכל השנה, הרי בכל השנה אוכלים

חמץ ומצה

חמץ ולא מצה? ואם כבר אנחנו מדברים, העניין של חמץ אף פעם לא היה לי ברור כל כך; כי כתוב בכל הספרים שחמץ זה סטרא אחרא ויצר הרע וכו', אז איך פתאום אחרי פסח החמץ הוא כבר לא כזה יצה"ר וסט"א?

הרי בכל שאר הדברים, מה שאסור - אסור כל השנה, ומה שמותר - מותר כל השנה, אבל חמץ הוא דבר פלא שבפסח הוא דבר אסור בעצם והוא מרמז על 'יצה"ר וסט"א, ואחרי פסח פתאום הדבר מותר, וגם להיפך, אם מצה זה כ"כ חשוב וקדוש, למה לא נאכל את המצה כל השנה? איך מסבירים את זה?!

משה: הקושיא שלך נשאלה כבר בוורה הקדוש, והוא מבאר שבפסח הוא ההתחלה, ולכן אז אי אפשר להתחיל עם חמץ, וצריך לאכול דווקא מצה שהוא מאכל של רפואה, מאכל של אמונה, אבל אח"כ כבר אפשר בכל השנה לאכול חמץ. ואבאר קצת את הדברים.

באמת, הקושיא היא הרבה יותר חזקה, כי אחרי פסח, לא רק שהחמץ מותר, אלא שכאשר מגיע חג השבועות - מקריבים בבית המקדש שתי הלחם דווקא מחמץ. רואים מכל זה שהעניין של חמץ הוא דבר מהותי מאוד, שכל השנה חשוב מאוד שכן נוכל לאכול חמץ, ולפי זה צריך בעצם לומר, שבפסח אנחנו מקבלים את הכח לאכול את החמץ כל השנה!

יעקב: הפתעת אותי. ובכן, מה כל כך חשוב באכילת החמץ?

משה: האמת שהעניין עמוק קצת, אבל הוא מבואר בדברי ר' נתן בהרבה מקומות, כל פעם באור אחר ונפלא. והכלל שעולה מכל דבריו הוא, שהחמץ מבטא שני דברים: א. הוא מבטא את מציאות העולם כמו שהוא, עם כל הבלאגן, כל הרוח של העולם, כי הרי המציאות של חמץ הוא כשהבצק שווה באויר העולם ואז נכנס בו הרוח של העולם, ב. הוא מבטא עניין של שיהיו זמן, שמבטא בחינה של התבוננות ומחשבה במח.

והנה באמת זה עיקר תפקידנו בעולם, להיכנס לתוך העולם ולעבוד שם את השי"ת, ולשם כך אנו זקוקים ל'חיומוץ המח' בקדושה, דהיינו התבוננות בתורה, התבוננות בדרכיו, וכיוצ"ב, ולכן אכילת חמץ הוא דבר חשוב.

אבל בפסח, עם ישראל כביכול נולד מחדש, ובאותו זמן עדיין לא קבלנו את התורה, ולכן בהתחלה חייבים דווקא לאכול מצה, דהיינו: א. לא להיכנס לתוך ענייני העולם, לרוח של העולם, אלא לחיות רק עם אמונה חזקה בהשי"ת. ב. אפילו לא להתבונן יותר מדי במח, כי עי"ז יכול לבוא לחיומוץ המח, למחשבות לא טובות, אלא רק לחשוב מחשבות פשוטות של אמונה פשוטה, וכל זה מונח בענייני של מצה.

אבל המטרה היא לא להישאר בזה לתמיד, כי באמת בעולם הזה עיקר העבודה היא כן בבחינה של חמץ - להיכנס לתוך הרוח של העולם, זאת אומרת לתוך מציאות של העולם שכולל למעשה את כל בלובלי היום יום, שכל זה הוא בחינת חמץ, ולאכול את החמץ בקדושה, כלומר לדעת גם שם לחיות עם השי"ת באמונה פשוטה; ואז כשזוכים לחיות עם השי"ת מתוך בחינת החמץ - זהו עיקר התיקון, כי לזה באנו לעולם, שנוכח לחבר את כל העולם להשי"ת, ולהתקרב להשי"ת דווקא מתוך העולם הזה, שעי"ז כל העולם לתיקון.

וכמו כן באופן השני שהזכרנו, עניין חיומוץ המח, הרי עיקר עבודת האדם היא כן להתבונן בשכלו בתורה ועבודת ד', וככל שמתבונן בשכלו יותר, ומשיג ידיעה בתורה ועבודת ד', כך זוכה הוא יותר ויותר לבחינת תיקון, כי העיקר תלוי במח, ולכן מעלת חידושי תורה היא עצומה מאוד. אלא שמוכרחים בשביל זה את ההקדמה של המצה, שזה האמונה הפשוטה, כביכול בלי להיכנס למחשבות ועמקויות, ורק אז, כשיש לאדם את הבסיס של האמונה הפשוטה, אז הוא יכול וצריך להשתמש עם השכל.

ולכן בשבועות שהוא שלימות התיקון של ספירת העומר, אז מקריבים חמץ, כי אז זוכים לתיקון הגמור של החמץ, עד שיכולים עי"ז לקבל את התורה, ולהתקרב להשי"ת דייקא עי"ה השכל של התורה, באופן שהשכל והדעת יביא אותו יותר ויותר להתקרב להשי"ת ולא להיפך.

יעקב: הדברים עמוקים אבל נפלאים, ואני מתחיל קצת להבין שאכן, כל השנה פסח, אז שיהיה לך פסח כשר ושמוח.

משה: גם לך. ואם תרצה להשלים את התמונה, עיין בליקוטי הלכות הלכות אפוסטרופוס הלכה ג אות ג, ובהלכות פסח הלכה ז, (יש עוד מקומות, אבל לעת עתה די במקומות אלו). יעקב: בעז"ה אסתכל שם, תודה רבה.

בית היין

חמץ - חיומוץ המח

ועקר לשמור מחו שלא יחמיץ, וזהו (תהלים ס"ח): 'אָעֵר חֵמֵי קִנְיָה', כְּדֹאֵתָא בַּהֲרַ (פיניחס רנ"ב) 'קִנְיָה חֵי"ת תְּשִׁיבֵר וְתִעֲשֶׂה מִקְנֵה ה'א', וְתַעֲשֶׂה מֵאוֹתֵיךָ חֵמֵי מִצָּה. הֵינּוּ שְׂלֵא תַחֲמִיץ חֲתָמְךָ. וְהוּוּ לְשׁוֹן 'אָעֵר' לְשׁוֹן מִרְיָה, כִּי 'מִצָּה' לְשׁוֹן מִרְיָה 'דְּצִדִּיקָא עֲבָדוּן מִצְוֹתָא בְּסִטְרֵין אַחֲרֵינוּ דְלֹא יִתְקַרְבוּ לְמִשְׁכַּנְךָ דְקִדְשָׁה', הֵינּוּ כְּשֵׁתְשִׁמֵר אֶת חֲתָמְךָ שְׂלֵא יִכְנַס בּו חֲתָמוֹת חֵיזוֹנֵיךָ, שְׂלֵא תִתְרַחַר בְּהַרְהוּרֵי רַעִים, שְׂתֵּם בְּחֵינֵי 'קִנְיָה' דְּסִטְרָא אַחֲרָא כְּגוֹן 'קִנְיָה חֲתָמָא' 'קִנְיָה בֵּינָה' דְקִדְשָׁה, עַל יָדֵי זֶה תִּנְצַל מִבְּחֵינֵי חֵמֵי שְׂהֵיא סִטְרָא דְמוֹתָא כְּדֹאֵתָא מִחֲמַצָּת, תַּמָּן סִטְרָא דְמוֹתָא. (ליקוטי מוה"ר"ן סימן ה')

מצה - רפואת הדעת

וְהָ שְׂתִיבֵת בַּהֲרַ תְּקוּדָשׁ (תְּצוּחַ דְּף קפ"א): כִּי מִצָּה הִיא אֲסוּתָא, כִּי מִצָּה שְׂהֵיא בְּחֵינֵי שְׂלֹם כְּז"ל הוּוּ רְפוּאָה, כִּי שְׂלֹם הוּוּ רְפוּאָה, כְּמ"ש 'שְׂלֹם שְׂלֹם לְרַחֵק וְלִקְרֹב אֲמַר ה' וְרְפוּאֵתֵינוּ', כִּי עֵשֶׂר חֲחֻלּוֹת, חֵס וְשְׂלֹם, הוּוּ מַחֲמַת הַעֲדֵר שְׂלֹם הֵינּוּ מַחֲמַת הַיְסוּדוֹת שִׂיסוּד אֶחָד מִתְּגַבֵּר עַל חֲבֵרוֹ, וְשְׂלֹם הוּוּ רְפוּאָה. וְהָ שְׂתִיבֵת

טעימה מתורת מוה"ר"ן על הנשא

מִצָּה, 'לְחֵם עֵינִי' כִּי אֵין עֵנִי אִיָּלָא מִן הַדַּעַת (יְבָרִים מ"א), וְהָ בְּחֵינֵי חוֹלָה כְּמוֹ שְׂתִיבֵת: 'מִדּוּעַ אֲתָה כְּהָ דָל בְּן הַמֶּלֶךְ', וּמִצָּה הִיא אֲסוּתָא כְּז"ל וְהָ: 'לְחֵם עֵינִי', שְׂהוּוּ רְפוּאָה לְחַעֵי כְּז"ל. (שם סימן נו)

חמץ - הנהגת הטבע, מצה - הנהגת ההשגחה

וְהָ בְּחֵינֵי אֲכִילַת מִצָּה וְאִסוּר חֵמֵי, כִּי מִצָּה זֶה בְּחֵינֵי דַעַת, בְּחֵינֵי מַחֲזִין וְדַגְדְּלוּת, בְּחֵינֵי הַשְׁגָּחָה שְׂהֵיא עֵשֶׂר הַדַּעַת. וְחֵמֵי זֶה בְּחֵינֵי מַחֲזִין וְדַמְטְנָה, בְּחֵינֵי אֲלָקִים, בְּחֵינֵי דִינִין (כְּמוֹכָא בְּכוּנוֹת), זֶה בְּחֵינֵי חֲקֵמַת הַשְּׂבַע שְׂמִשְׁם עֵשֶׂר הַדִּינִים וְהַצְדוֹת ח"ו, כְּז"ל, כִּי הַשְּׂבַע בְּגִימְטְרִיאָא אֲלָקִים, כְּמוֹכָא, שְׂמִשְׁם אַחֲזוֹת הַדִּינִים.

כִּי חֵמֵי זֶה בְּחֵינֵי "כִּי יִתְחַמֵּץ לֶבְבִי" וְכוּ, שְׂהֵיא נֶאֱמַר עַל הַקְּשִׁיּוֹת שְׂוֹפְלִין לְהֵאָדָם עַל הַתְּהַנְּתָה שְׂתֵּם יִתְבָּרַךְ, שְׂהֵיא בְּחֵינֵי חֲקֵמַת הַשְּׂבַע שְׂמִשְׁם כִּל הַכְּפִירוֹת וְהַקְּשִׁיּוֹת, אֲבָל מִצָּה זֶה בְּחֵינֵי דַעַת, בְּחֵינֵי אֲמוּנַת הַהֲשָׁגָה, שְׂהֵיא עֵשֶׂר הַדַּעַת כְּז"ל. כִּי מִצָּה עַל שֵׁם שְׂיִצְאוּ בְּחַפְזוֹן וְלֹא הִסְפִּיק בְּצִקָּם שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ לְהַחֲמִיץ עַד שֶׁנִּגְלָה עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים תְּקוּדָשׁ בְּרוּךְ הוּוּ וְגַאֲלָם, כִּי הִיָּה לָהֶם אֲמוּנָה בְּהַשְׁגָּחַת שְׂתֵּם יִתְבָּרַךְ, וְעַל כֵּן לֹא הִכִּינוּ לָהֶם שֵׁם צְדָה וְיִצְאוּ בְּחַפְזוֹן, וְנִמְצָא שְׂמִצָּה הוּוּ בְּחֵינֵי דַעַת שֶׁל אֲמוּנַת הַהֲשָׁגָה, שְׂהֵיא עֵשֶׂר גְּדוּלוֹת דַּעַת כְּשִׂאֲזִין לְהַתְּגַלּוֹת אֲלֵתָא

המשך בעמ' הבא <<<

בגליון הקודם הופיעה הודעה על כינוס מרכזי, המיועד לבני התורה וחניכי הישיבות מרחבי הארץ העוסקים בתורת מוהר"ן - כהכנה לימי הפורים.

ואכן, ההודעה - שמסיבות מובנות לא יכולה הייתה להתפרסם ברמה ציבורית נאותה - עברה מפה לאוזן, ובהגיע הזמן המיועד, ביום ראשון בערב, התקבצו ובאו בחורי חמד ואברכים יקרים מכלל ריכוזי הציבור החרדי; מירושלים, בני ברק, בית שמש, ביתר, אלעד ועוד, וכמובן, מתוככי מודיעין עלית - אל האולם בו התקיים הכינוס, והמקום התמלא מפה לפה.

השולחנות היו ערוכים בכיבוד עשיר, כיאה למעמד נכבד זה, והדקות הראשונות הוקדשו לפגישה והיכרות בין המשתתפים. ואכן, הפגישה הייתה מפתיעה ומרגשת, והשמחה וההתרגשות מלאו את החלל. כאשר כל אחד מהבאים שמח לפגוש אחרים ורעים השותפים אתו לדעה ולדרך, לא אחד, ולא שניים, אלא עשרות רבות של בני תורה, שבחרו כולם באותה בחירה נעימה.

כל אחד מהנוכחים עבר את המסלול שלו בדרך להיכרות עם תורתו ודרכו של מוהר"ן, והתחושה שתמיד ליוותה אותו הוא הבדידות, כביכול הוא היחיד שעושה את הצעד הזה. עובדה שהופכת את הבחירה לקשה וכבדה. אך כאשר בבת אחת מגלים ציבור גדול כל כך ואיכותי, מפארי הישיבות והכוללים, שכולם עשו את אותו צעד - ההקלה והשמחה ממלאים את הלב על גדותיו, והמשא הגדול הופך לנעים וקל.

לכתחילה, זו הייתה ועודנה מטרת הגליון הנוכחי - ליצור במה משותפת לכל ההולכים בדרך זו, ובכך להפוך מיחיד ההולך בדרך-לא-דרך, לציבור העושה את דרכו בדרך כבושה ומסודרת. ואם טובים השניים מן האחד, והחוט המשולש לא במהרה ינתק, קל וחומר הדברים כאשר מדובר בשני מאות או שלשה ויותר. ואכן, מאות מנויים וקוראים מזדמנים העידו על התועלת העצומה שהייתה להם מזה. אך עם כל זה - אינו דומה שמיעה לראייה, ואינו דומה קריאת

עלון מתוך אמונה שישנם שותפים לדעה - לראייתם בפועל בעיני בשר. וזה החידוש שהיה כאן.

את המעמד הנחה - בחן ובנעימות - הרב צבי אריה אדלר מבית שמש. כשהוא שוזר כדרכו, דברי חיזוק משולבים בהומור חד, שהעלה יותר מחיוך על פני המשתתפים, והכניס אותם לאווירה נעלה ושמחה כאחת.

דברי פתיחה נאמרו ע"י הרב ישראל מאיר גלינסקי, שביאר את החילוק החד שבין כל סוגי היצר הרע לבין עמלק, וממילא את ההבדל בין הנסיונות של כל הדורות ובין הנסיון של דורנו. כאשר בכל הדורות הנסיונות היו על מצוות ועבירות, ואילו כיום הנסיון הוא על עצם היהדות.

לאור זאת הוא באר את המצב כיום בעולם, כאשר אנשים אמנם לומדים ושומעים רבות על התפקיד המוטל עליהם, ועל המלחמה שעליהם לנהל, אבל הם מחפשים נואשות מישהו שיבהיר להם שיש להם יכולת, ושהמלחמה שלהם שווה משהו; מישהו שימלא את הדלק, וידחוף חזק מאחורה, עם אמירה וודאית: "איך יאוש". ואת זאת הם מקבלים בתורתו של מוהר"ן, שעומד בדיוק בנקודה הזו, וממלא כל אחד בכוחות מחודשים ורעננים, ואף מלווה אותו לאורך כל הדרך.

לאחר מכן, התכבד הרה"ח ר' ישראל מאיר ברנר שליט"א - תלמיד חכם עצום, ועובד ה' מופלג, שגדל והתחנך בישיבת פוניבז' המעטירה, ושם התקרב לברסלב, כשהוא משמש כיום מגדולי המשפיעים ומצדיקי הרבים - לשאת את דבריו. הוא האריך לבאר בטוב טעם ודעת את מהות יום הפורים, איך מתכוננים אליו, ומה יכולים לזכות בו. בתוך דבריו הוא פרץ כמה פעמים בבכי של התרגשות, שסחף את השומעים, והציבור 'צא מחוזק מאד לנוכח הדברים.

מיד לאחריו, שמעו הנוכחים את סיפורו המרגש של הרב ישראל זלזניק שליט"א, שריתק את הציבור, והעלה אותם טפח וטפחיים מעל הקרקע, הוא

שיתף את הציבור במסלול חייו, כשהוא מספר בהתרגשות על ההתקדמות, החיפוש, האכזבות, ההתחבטויות, ועד למציאה הנפלאה שהפכה את חייו מאה ושמונים מעלות. הוא סיים את הסיפור, כשהוא מותיר את הציבור תחת הרושם העז של הדברים, ועם טעם של עוד.

לאחר מכן, התקיים 'פאנל' מיוחד, בו השתתפו שלשה אברכים חשובים ותלמידי חכמים: הרב יעקב נתן אנשין - חסיד ברסלב מלידה, הרב יחזקאל גרינהויז - שהתחנך בישיבות הקדושות, והתקרב לדרכו של מוהר"ן, והרב דוד גבירצמן - שגדל אף הוא בישיבות, ומשמש כיום כסופר ומשפיע בברסלב ומחוצה לה.

על השולחן עלה נושא ההתבודדות. כשסביבו עלו השאלות והספיקות המעסיקות בדרך כלל את האברך הליטאי אודות העניין - מהי ההתבודדות, מה הצורך בה, איך עושים אותה, ועוד, שכל אחד מהמשתתפים תורם את חלקו בליבון ובידור הדברים, עד להבהרתם כראוי, באופן המתקבל על הלב ועל הדעת. לאורך הפאנל ולאחריו ניכרה שביעות רצונם של המשתתפים, והתועלת המרובה שהייתה להם מהדברים.

בסיום הכינוס שארך כמה שעות, קשה היה להיפרד מהמקום ומהחברים החדשים. הרושם היה חזק, מעורר, מחזק, מעודד, ומשמח. והמשתתפים כולם הודו - תרתי משמע - מקרב לב, על הכינוס המיוחד שהיה כל כך נצרך וכל כך תועלתו, והזמינו כמובן את הכינוס הבא.

תקוותינו שאכן נוכל לקיים עוד כנסים כאלו, הן לציבור הגברים, והן לציבור הנשים, להגדיל תורה ולהאדירה, לחזק לבבות מבקשי ה', ולהאיר בהם אור של אמת ושל גאולה, כיצד להתקרב להשי"ת ולעבדו באמת ובטוב לבב, ויהי נועם ה' אלוקיני עלינו.

נ.ב. מטבע הדברים, לא ניתן להציג תמונות מהכינוס. אבל בס"ד ניתן לקבל את ההקלטה של הכינוס, מחולק לרצועות. המעוניינים יפנו למערכת.

בענין 'כח הצדיק'

מה אעשה, ובעצם רק ה' יתברך בוחר בשבילי. ואף על פי שזה לא מובן לנו בדרגתנו עכשיו, עם כל זה אנו מאמינים בזה באמונה שלמה. ורק כך אנו יכולים להאמין בשני העיקרים, הראשון והאחד עשר.

[ב] והנה לכל בר דעת ברור שרובינו לא זכינו לבחור בשלמות בטוב, כי כל אחד כפי דרגתו וזכה לבחור בטוב בכמה אחוזים בחייו שבוחר בטוב, אבל לא בשלימות. ואפילו צדיקים גדולים, וגדולי התלמידים חכמים - ודאי ברור לכל בר דעת שלא זכו לשלמות גמור לבחור בטוב, כי רובא דרובא לא זכו ללמוד כל התורה כולה, וגם מי שכן זכה [שכמוכן מדובר ביחידים ממש, שזכו ללמוד כל הנגלה והנסתר וכו']. יש עוד נושאים מרכזיים בעבודת ה', כגון יראת ה', ואהבת ה', וקדושת היסוד, ותפילה ודבקות, ותיקון המידות, וכמו כן עוד הרבה הרבה חלקי עבודת ה' שאין לנו אפילו השגה בהם, ועל כן ברור שגם בין הצדיקים הגדולים ובין גדולי הת"ח, יש הרבה מדרגות, ורובם לא זכו לבחור בטוב במאה אחוז שלימים.

אם כן נשאלת שאלה גדולה, הרי ה' יתברך רוצה שבסופו של דבר יתקן כל העולם בשלמות וכך יהיה לעתיד לבוא, אם כן מי משלים את העבודה והתיקון בכל העניינים שכל אחד בנפרד וכולנו יחד לא זכינו להשלים ולתקן?

ואם נאמר: מה הבעיה? הרי ה' יתברך הוא בעל הבית על העולם, והוא זה שיתקן בסופו של דבר את הכל בשלמות, והינו שה' יתברך ישלים את עבודתנו מה שהחסרנו בבחירתנו. זה לא ייתכן! כי כפי שהתבאר, ה' יתברך רוצה שיתקן העולם בשלמות דוקא על ידי יסוד הבחירה, ודוקא על ידי בעל בחירה. ואם ה' יתברך ישלים את בחירתנו, אם כן התבטל לכל הפחות חלקית יסוד היסודות של הבריאה!

[ג] אלא מבואר בספרים הקדושים, שיש ענין שנקרא "צדיק יסוד עולם", דהיינו, שיש צדיקים יחידים סגולה, שהם זכו לבחור בעולם הזה בטוב בשלמות גמור ממש, כגון משה רבינו, ורבי שמעון בר יוחאי וכו', ואכמ"ל. והצדיקים הללו הם אלו שמשלימים את עבודתנו ובחירתנו, והינו שמה שהחסרנו ולא תיקנו העולם על ידי בחירתנו בטוב, הוא משלים, ובוחר בשבילנו, ומתקן השאר מה שלא תקנו, על ידי בחירתו הטובה.

כיון שהצדיק הזה לא רק עובד את ה' לעצמו - אפילו אם זה בשם כל ישראל ובאהבת ישראל שלימה, אלא הצדיק הזה תפקידו ומהותו שהוא ממש עוסק בתיקון כל העולם וכל אחד ואחד מאיתנו בפועל ממש, ומשלים בחירתנו ומתקן אותנו בשלמות בסופו של דבר.

[ד] ואם תאמר, איך הוא יכול לבחור בשבילנו, הלא הוא כבר לא ח'י, וכל כח הבחירה הוא רק בזה העולם? על זה מבואר בספה"ק, שכל מסכת וכדומה שאדם למד בזה העולם, אפילו באופן שטחי, הוא יכול להמשיך לעסוק בה ולהעמיק בה יותר ויותר לעד ולנצח. וכן מצוה שכבר עסק בה בחייו, אפילו באופן פשוט, יוכל לעסוק בזה לנצח נצחים, וכמוכן לעלות בזה מדרגה לדרגה.

כבוד קוראי העלון שלום וברכה.

בגליונות הקודמים (גליון 15 וגליון 16) עסקו בנושא ה"התקשרות לצדיק", ובעניין גודל "כוחו של הצדיק". רציני לבאר נקודה יסודית בעניין, כפי אשר חנני השי"ת, והיות והדברים עמוקים ורגישים, אבקש לקרוא את הדברים עד סופם, [ואשמח כמוכן לקבל הערות].

הנה מבואר בכמה ספרים, ובפרט בספרי ברסלב, שהצדיק כביכול 'משגיח' על העולם, ובפרט על תלמידיו ומקורביו (כמבואר בליקו"מ סימן ח', ועוד), וכן מבואר שהצדיק הוא ה'ראש בית', היינו שהוא כביכול בעל הבית על העולם (כמבואר בליקו"מ ח"ב סימן סז), וכמוכן שהדברים נראים בהסתכלות ראשונה כתמיחה גדולה, הלא אנו מאמינים באמונה שלמה "שהבורא יתברך שמו, הוא בורא ומנהיג לכל הבריאה, והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים".

אמנם בהקדמת כמה יסודות פשוטים, ניווכח שהנושא הזה הוא פשוט בתכלית, ואין בזה שום תמיחה ובלבול כלל.

[א] מבואר בכל הספרים הקדושים, שיסוד היסודות של הבריאה, הוא יסוד הבחירה! דהיינו שבואר העולם רוצה, שכל הבריאה והעולם יתקנו רק על ידי יסוד הבחירה. דהיינו שלא מלאכים יתקנו את העולם, ואפילו ה' יתברך בעצמו, לא הוא מתקן את העולם. שהרי ה' יתברך יכול ברגע אחד לעשות מכל אחד ואחד, ומכולנו יחד צדיקים גמורים. וגם בכלל הקב"ה יכול היה לברוא אותנו שלמים כמו מלאכים ממש ויותר מהם. אלא דוקא על ידי הבחירה יתקן העולם.

וזה בעצמו הוא אחד מעיקרי האמונה "שהבורא יתברך שמו גומל טוב לשומרי מצוותיו ומעניש לעוברי מצוותיו", ומדוע מגיע לאדם שכר ועונש על מעשיו, והרי הוא לא עשה כלום, רק ה' יתברך עשה הכל. אלא משום שיש לו 'בחירה'!

נמצא שכל אחד הוא 'משגיח' על עצמו, ו'בעל הבית' על עצמו, כי הוא היחיד שמחליט לעצמו איך להתנהג ובמה לבחור בטוב או ברע. והנה שוב זועקת השאלה הגדולה, והרי "הבורא יתברך שמו, הוא בורא ומנהיג לכל הברואים, והוא לבדו עשה ועושה לכל המעשים", דהיינו שרק ה' יתברך בכבודו ובעצמו משגיח עלי, ורק הוא קובע מה אבחר?!

אבל זה ברור שהשאלה הזאת לא מציקה לנו בכלל!!! שהרי כבר דנו בזה הראשונים באריכות הרמב"ם, והראב"ד ועוד, והיא השאלה של הסתירה בין הידיעה והבחירה. ומבואר בספרים שאת הקושיא הזאת אין אפשרות ליישב בשכל אנושי, ורק לעתיד לבא נזכה להבין את התירוץ לשאלה זו.

ובינתיים, תפקידנו רק להאמין באמונה שלימה תמימה ופשוטה בשתי הדברים הסותרים הנ"ל, שמצד אחד ודאי רק אני משגיח על עצמי, ורק אני קובע לעצמי ורק אני בוחר בין רע לטוב. ומצד שני ודאי רק ה' יתברך משגיח עלי ועל כל העולם, ורק הוא יתברך קובע לי

איך מתכוננים לחג הפסח?

אן ראשית יש לזכור שכל ההכנות הפשוטות לפסח, נקיון וקניית וכדו' וכל שאר המצוות הנלוות הם בונים לנו כלים לקבל את קדושת החג, ויש לעשות זאת מתוך שמחה וחיות. כי מה שעם ישראל טורחים כל כך לחג, זה בעצמו מבטא כמה משתוקקים הם בעומק ליבם להתקרב להש"ת בחג.

אלא שפעמים היצר הרע טורח גם מצידו ששכח את ההשתוקקות להש"ת, והוא דואג שיכנס איזה לחץ או כעס בבית, ולא נזכור בכלל מה המטרה שלשמה טורחים. ולכן הזהר מזה מאוד, ותעזור כל מה שצריך מתוך שמחה וחיות, בביטול והכנעה לבני המשפחה, ותאמין שנעשה בזה נחת רוח גדול למעלה.

ואל תשכח לשם מה מנגים - לכבוד הפסח. תזכיר לעצמך זאת בפה מלא: "לכבוד פסח" "לכבוד פסח". אפשר גם לזרוק הרבה דיבורי חשק להש"ת תוך כדי עבודה. ידוע על אדל בתו של הבעש"ט הק', שפעמים מרוב כיסופים וגעגועים, היתה נושאת עיניה להש"ת, עם המטאטא ביד, עוצרת באמצע שהיתה מכבדת את הבית, ואומרת "איך עושים להש"ת עוד איזה נחת רוח?".

ובכל מקום בו תנקה מקום שבאמת צריך שם לבער החמץ, תעזור ליבך שבזה הנך מבער ממש את החמץ מהמוח ומחלב, כל הדמיונות, דאגות, מריבות, קנאות וכעסים וכדומה.

בן חלק מההכנה הוא להתעורר לדעת בפרטיות מהו האור של פסח, מה עושים שם, מה צריך לחשוב בליל הסדר, כך תוכל יותר להשתוקק ולהתפלל על זה. לשם כך כדאי ללמוד בספרים על מהות החג, והיום יש ב"ה ספרי ליקוטים המלקטים את עיקרי הנושאים מהספרי"ק וגם מספרי מוה"ר על פסח.

לא צריך דווקא הרבה דברים, תתמקד באיזה נקודה אחת, להבין מהו גלות מצרים, מהו חמץ, מהו הגאולה הפרטית, מהו מצה וכדומה. תנסה להבינו כמה שהנך מסוגל. תדבר על זה עם החברים, אל תתבייש. קח את הרעיון בראש, ותתחיל לחשוב מזה, מה הצדיקים אומרים לי בדיבור זה, מה זה שייך אלי. כמה שיותר תחשוב מזה, כך תזכה להתעורר מעט לקדושת החג. [לפעמים שאין ישוב הדעת להתמקד בנושא אחד, אפשר ללמוד דוקא הרבה נושאים על פסח, שמתוך זה מתעורר הלב בכלליות להבין שיש בפסח דברים גדולים ונעלמים].

ד' יש ללמוד הלכות פסח, משנה ברורה, קיצור שולחן ערוך, ובעיקר בספרי אחרונים, שתדע למעשה איך להתנהג בחג, כי ההלכות הם עם עצם הכלי, שבהם מלווה אור החג. ולכן בלימודך בהלכות החג, תעורר בעצמך את האמונה, שהנה הלכות ומצוות אלו, הם באמת ציונות גדולים של שפע אלוהי, של קדושת אור הפסח, כי בכל הלכה ומונהג יש סודות גדולים ביותר. והש"ת ברוב רחמינותו מקרב אותך לקדושות אלו על ידי הלכות ומונהגים מעשיים.

ה' אך גם לאחר כל זאת, יש לדעת שעיקר ההכנה, הוא הכנת הלב, לעוררו לתקווה חדשה, הנה הנה בא חג הפסח - אני הולך להגאל, יש מושג של 'גאולה', יש מציאות שכל המוח והלב שלי הולכים להשתנות, ומהפסח הזה אתחיל להפסח את ה' באמת.

כי זה היה עיקר גלות מצרים, שפרעה שעבד אותם כל כך עד שקצרה רוחם והתייאשו מגאולה. והפלא הגדול היה שאפילו אחרי שצעקו להש"ת וזעקו מתוך העבודה, בכל זאת כאשר הופיע משה לבשר להם את בשורת הגאולה, פג ליבם מלהאמין לו שבאמת ה' שמע את זעקתם והוא רוצה לגאול אותם - ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ועבודה קשה".

וגלות זו של פרעה מתגבר עלינו גם עתה, שכובש את האדם תחתיו, ומסיר אתו בכמה וכמה אופנים, העיקר שלא יהיה לו זמן לחשוב מאפשרות של חירות הדעת. והמעניין הוא שפעמים פרעה מניח לאדם לעסוק בעבודת ה', אבל העיקר שלא יפעיל את ה'דעת' להכיר את הקשר שלו עם ה', ואת השמחה שיש

למעלה מהמצוות הפשוטות שמקיים.

ולכן אפילו שצריך ללמוד על מהות החג, וגם להתפלל, אבל בכל זאת ייתכן שאדם ילמד רעיונות ומאמרים לחג הפסח, אבל הכל נשאר אצלו בתור 'ווארטים לליל הסדר'. או ייתכן גם שאדם יתפלל להש"ת שיגאל אותו בפסח, אבל בפנים הוא כל כך מיואש. לאו דוקא יאוש מהחיים, אלא שלא מאמין שיייתכן מצב אחר לגמרי, שייך לחיות חיים של אמונה ושמחה, סיפוק מכל מצוה, ודביקות תמידית בהש"ת.

לכן צריך האדם לחזק את עצמו כגיבור שבדאי ה' צריך אותי, ולא ישאיר אותי בגלות לעולמי עד. וכמו שמצאנו שמישה היה צריך לבשר לישראל על גאולתם, ולכאורה למה לא בא תיכף וגאל אותם, מה היה איכפת לו שאין מאמינים לו. אלא שקשה לגאול, אם האדם בעצמו אין לו את הנכונות לכך, וכמו שאכן במצרים נשארו אלו שלא רצו לצאת.

הכלל והעיקר, שתעזור ליבך מתי שאתה נזכר, שהנה הולך ובא חג שלא היה כמונו מעולם, ואני בוודאי שייך לזה.

איך בודקים ומבערים למעשה את החמץ שבלב?

אן יש לחטוף זמן שבו ישב לפני ה', ולדבר עמו ולספר לו את מה שעובר עליו ואיך היצר הרע גונב ומרמה אותו, והוא אינו מצליח להתגבר וכו', ובהוא מקיים בדיקת וביעור חמץ.

בן חז"ל תיקנו לנו שהבדיקה צריכה להיות לאור הנה, ולמדו זאת מהפסוק 'נר ה' נשמת אדם חופש כל חדרי בטן' (פסחים ז:). הרי לנו שעיקר החיפוש צריך להיות לאור הנשמה (נחת השולחן הל' פסח). כלומר לא לבוא בחשבון נפש, באופן של מוסר שישבור אותו, אלא אדרבא, להדליק 'נר - נשמה' ולהזכיר לעצמו שהוא יהודי, ויש ה' בעולם, ואנו בניו אהוביו הדבוקים בו מצד נשמתנו, ומתוך כך אפשר להתעורר לראות מה מונע מאיתנו לעבוד אותו, ולהתוודות על החטאים והעוונות, ולספר לו על המניעות והקשיים. והוא יסוד גדול אצל מוה"ר"ן שהוידוי יבוא מתוך חיזוק גדול בנפש וחיבור להש"ת.

וכמסופר על אחד מגדולי אנ"ש שאמר בליל בדיקת חמץ, שהיום ישב חמש שעות עד שהצליח להתחזק בנקודה טובה, ולהרגיש שייכות להש"ת, שעל ידי כך אפשר לבדוק ולשרוף כל הרע.

ואין זה 'ווארט יפה', כי צריך לעשותו למעשה, לחשוב מחשבות של התחזקות, ולעזור שמחה והרגשת שייכות לחג הפסח, ומתוך יוכל לבוא בניקל לתשובה.

האם שייך לבער כל החמץ מהלב ולנקותו?

אן חז"ל תיקנו את הברכה "על ביעור חמץ", הרי שעיקר הביעור הוא על עצם החיפוש והבדיקה, למצוא זמן בעיקר בערב פסח, לשבת לפני ה' ולעשות 'קצת' תשובה, וזה בעצמו נחשב לביעור חמץ אפילו שלא מצא הכל, כי פעולת ההתחלת הבדיקה והחיפוש, כבר נחשבת לביעור חמץ.

בן גם אמרו חז"ל שבדיקת חמץ הוא "עד היכן שידו מגעת והשאר מבטלו בליבו" כי מדאורייתא די שיבטלו בליבו, אלא שחז"ל חששו שמה ימצא גלוסקא יפה ויאכלנה. הרי שעיקר מצוות ביעור חמץ הוא לבטל החמץ, כלומר להתעורר ברצינות וכיסופים להש"ת, ולומר לו: "אותך אני רוצה, ואיני רוצה שום דבר אחר, ומה שאני תמיד נופל, זה לא רצוני האמיתי, אין זה ממני, אני מגלה דעתי שאיני חפץ בו". וזה בעצמו נחשב לביעור חמץ ולעבודת התשובה.

אלא שבכל זאת יש חשש עדיין שמה ימצא איזה תאוה ויחפון בה, לכן יש לבדוק גם בפרטיות ולהשתדל לעשות תשובה על ענינים פרטיים שרואה שנופל בהם, אבל גם זה, רק עד היכן שידו מגעת, ללא בלבולים וחומרות יתרות, כי את השאר אפשר לבטל בלב בכלליות, להתעורר מחדש להש"ת, ובהוא בעצמו הוא שורף את כל החמץ ומוציא מרשותו.

>>> המשך

לראות ולידע שהכל בהשגחתו יתברך לבד. (הל, נטילת ידים שחרית הלכה ב, אות ו)

הטעם שחמץ מותר כל השנה

ועל פן בכל השנה מתר החמץ, רק בפסח צריכים לאכל מצה וחסור ואסורו חמור מאד אפילו במשחהו, כי בפסח, שהוא יציאת מצרים, צריכים רק לאכל מצה, שהוא בחינת השגחה וביחינת החמץ, שהוא בחינת השבעה. צריכים עכשיו לבער לגמרי בכל יאזה וכל ימצא, כי באמת גם השבעה בעצמה היא גם פן השגחת השם יתברך פנ"ל, על פן אי אפשר לצאת ממצרים כי אם על ידי התגלות ההשגחה מאד מאד כמו שהיה בשעת יציאת מצרים שגלה השם יתברך השגחתו בעולם התגלות גדול מאד, כי עשה עמנו אותות ונראות, ועל פן צריכים אף בפסח לאכל רק מצה ולא חמץ, שהוא בחינת השבעה.

אבל מאחר שאוכלים מצה, שהוא בחינת השגחה, שבעת ימים, אינו אחר כך היתר החמץ, כי מאחר שפנ"ל יצאנו ממצרים ונתגלה הדעת של השגחה על ידי אכילת מצה, אינו אחר כך יכולים לאכל גם החמץ שהוא בחינת השבעה, כי על ידי גל התגלות ההשגחה יודעים האמת שגם השבעה הוא השגחה, כי השם יתברך ברא הכל ומנהיגו בדיבורו הכל, על פן יכולים לאכל חמץ.

וזהו בחינת מה שכתוב בהר הקדוש, שפאחר שקבלנו המצה, שהיא אסנתא, יכולים אחר כך לאכל החמץ, היינו פנ"ל, שאחר שנתגלה ההשגחה יכולים לאכל החמץ גם כן, כי נתגלה הדעת ויודעים שגם השבעה היא השגחה באמת פנ"ל.

חמץ - התבוננות מצה חיפזון

כי בכל מקום שיש עצה אינו בחפזון ובהלה, רק צריכים ליבש דעתו היטב ליחשב מחשבות לשלש עצות בנפשו איך להתנהג באופן שיצא אל אמתת התכלית שבשגביל זה נבאר. וזהו בחינת חפזון המוח דקדושה, שגביל כלול כל מה שמענינים בעין גדול בכל דברי התורה כדי לגביר הדין הקדוש על פנ"ו, או מי שמענין באמת כדי לתדש חדושין דאורייתא אמתיים כפי בחינתו, או מי שחושב מחשבות איך לזכות לעצה אמתית איך להציל מהבלי עולם הגוף ולזכות לעבודת ה' באמת, שכל זה הוא בחינת עצות קדושות, שהם בחינת חפזון המוח דקדושה.

ועל פן בשבועות שאז הוא מתן תורה שצנינו לקבל תר"ג עטין דאורייתא, על פן מצוה להביא שתי הלחם מחמץ דקא, כי אז נמתק החמץ על ידי תר"ג עטין דאורייתא, כי עכשיו כל חל של חפזון הנשק ומשק מחפזון המוח דקדושה, שהוא תר"ג עטין דאורייתא, דמיני העין וחפזון המוח בתורה ובעבודת ה' באמת כדי לידע אמתת רצונו יתברך כל אחד לפי מדרגתו.

אבל עכשיו בפסח קדם מתן תורה שאז עדין לא יכינו לקבל תר"ג עטין דאורייתא, ואי אפשר להמתין עד שיקבלו העצות בהדרגה בסדר, שלא יתאחוז בהם הקלפות, שהם עצת הנפש שהיו נאחזים בהם פנ"ל, על פן אסור לאכל החמץ כלל, כי עכשיו אור החפזון העליונים מאירים בעצמם שפאז לדי חפזון להתפשט בקלות בבחינת עצות פנ"ל, ועל פן עתה אין החמץ יזק מן הקדושה כלל, אדרבא, בפסח נמשך כל החמץ מבחינת הנפש השיאני מעצת הנפש מאמתת הנפש, שהם עקר חמץ ושאור דסטרך אחרא.

וזהו בחינת מצוה, כי מתקן הגלות אי אפשר להמתין כלל עד שיתלבש האמת בבחינת העצות, כי תרף שיהיו נעשיו עצות יתאחוז בהם אחיזת האמתא שהיא עצת הנפש והתקף כל העצות מהתקף אל התקף, על פן אנו צריכים לצאת בחפזון על ידי עצם אור האמת, שהיא בחינת מצוה פנ"ל, וכמו שאנו אומרים, מצוה זו שאנו אוכלין על שום מה? על שום שלא הספיקו בצקם של אבותינו להחמין עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא ואגאלם. (ליקוטי הלכות, פסח הלכה ז, אות ז)

מצוה - דעת גדול ולחם עוני

וזה שנקראת המצה לחם עוני. כי לכאורה קשה, הרי איתא בכתבי הא"ר "ל' שהמצוה הוא מחין גדולים מאד מאד וכו', עין שם. ומידיע נקרא לחם עוני שהוא בחינת העדר הדעת, כי אין ענין אלא מן הדעת.

אך באמת תר"והו איתנהו פה ודא ודא אחת היא, כי מהמתק עצם גדלת האור המלבש במצה של פסח שהיא בחינת לחם מן השמים, שהוא לחם מן השמים, מהמתק זה אי אפשר להשיגו כלל, והאור לא בא למלעלה, אלא כדי לתקן ולתחית את האמונה, שעל ידי שרואין אור גדול מלמעלה אף על פי שאי אפשר להשיגו כלל, אף על פי כל על ידי זה נעשין חוקים יותר באמונה ופנ"ל. (ליקוטי הלכות, גילוח הלכה ג, אות ג)

על הפרק

חמץ או מצה

חמץ ומצה

בדרך כלל כשמדברים על חמץ ומצה בפסח, מדברים על גאוה וענווה; חמץ הוא התנפחות וישות עם הרבה אוויר בתוכו ומצה היא נטו. קמח ומים בלי שום תוספת, בלי שום רוח סערה.

כאשר הדורות הקודמים דיברו במונחים רוחניים של גאוה וענווה, הם הבינו את השפה הזאת. זה התחבר להם. היום, כשמדברים אתנו במושגים הרוחניים, אנחנו פשוט לא מבינים למה הכוונה. עמוק בתוכי, אני פותחת אוזניים כמו של עטלף, מחדדת חושים ובכל הכוחות מנסה להבין: "למה אתה מתכוון? תגיד ברור, אני רוצה שזה יכנס לי ללב". אני באמת רוצה, אבל לא מצליחה.

ובכן, גאוה זה אדם שמרגיש קטן ומפחד אבל לא רוצה שידעו עליו עד כמה הוא קטן ופחד אז הוא עושה פרצוף של גדול ויכול, וכדי שלא יפקפקו בכך שהוא גדול ויכול, הוא משתמש בכוח, ביוהרה, בשחצנות, ברמיסה של השני. גאוה היא תוצאה של פחד פנימי להיות קטן ולא מוערך.

ענווה, לעומת זאת, נולדת בנפש רגועה ובטוחה. נפש - אחת למיליון בדרונו - שגדלה בתנאים של הגנה והשגחה, הדרכה וביטחה, ומרגישה מאוד רגועה עם עצמה. היא לא מאוימת, לכן אין לה צורך להתנפח ולעשות שרירים ולהתאמן. היא יכולה לנח. היא ענווה.

בפסח אוכלים מצה ונשמרים מהחמץ. בחמץ ובמצה יש את אותו קמח ואת אותם מים, אלא שבחמץ יש גם את האוויר שנכנס ומנפח אותו, ומתחיל תהליך של תסיסה. הבצק היה בתחילה קטן כזה, רבע מהקערה, ובסוף הוא מזמזם את הכל וגם גולש.

בלחמים של כל השנה התסיסה קיימת וחיים אתה. אבל בפסח היא אסורה בצורה קיצונית. בפסח התורה מזהירה אותנו להישאר על הכי-הכי נקי ולא לאפשר לשום תהליך של תסיסה, התנפחות או החמצה, להתרחש בתוך העיסה.

חמץ ומצה בנפש

בואו ניגש לנושא הזה של חמץ ומצה מתוך נחת היסוד הקבועה והנכונה תמיד, שיהודי אף פעם לא רוצה להיות רע, ואם לפעמים זה קורה מוכרח להיות סיבה שאפשר לחפש ולהתפלל ולתקן. בואו ננסה לברר: מה בנפש שלי הוא החמץ האסור, ומהי, להבדיל, המצה הקדושה?

כל ההבדל בין האותיות במילים חמץ ומצה, הוא מאוד מאוד קטן. המ"ם והצד"י שותפות וההבדל בין ה"א והח"י"ת זה רק פס קטנטן. הם נראים מאוד דומים וגם מדברים בשפה דומה, אבל יש סימן היכר מובהק: החמץ עושה בלגן. הוא גורם לכך שהכל נראה נורא מסובך, קשה ובלתי אפשרי. חמץ זה כל המקומות שבהם אנחנו משתכנעות שחאב שלנו כל כך גדול עד שאין לנו סיכוי. 'איך נפתור את הבעיה הזאת? ומה באמת יהיה? והדור... וגדולי הדור... והדברים הקשים של הדור... המצב מאוד מאוד קשה ואין ממנו מוצא, פשוט אין סיכוי!'

לחמץ, עם הח"י"ת שלו, יש פתח רק למטה - ה, נמיכות, אפסות, שקיעה, רק

את זה הוא מביא לך. כשהחמץ מדבר, אין לך סיכוי. אין לך מצב להתקדם. אפשר רק ליפול. זה הח"י"ת של החמץ. לעומת זאת, המצה מאוד שקטה, מאוד עדינה, מאוד מדויקת, בלי מהומה ובלתי דיבורים של כותרות גדולות מדי. בלי מהדורת חדשות חיצונית, רק המקום הכי פשוט שלי, ולכן מכאן.

אז נכון שרוב החיים שלנו אנחנו בחמץ. אין לנו ברירה. אוכלים חמץ ונטחנים בבלגן, חמישים ושלושה שבועות מתוך חמישים וארבעה. אבל אין מצב שיורד רק למטה. הסוד של המצה הוא שבאישוהו שלב, בפנימיות, אנחנו חייבים למצוא את הפתח, את המוצא הזה של ה"א" שנותן לנו לברוח גם לשם - ה - ללכת הלאה.

בעזרת השם, אם יהיה לנו שבוע אחד בשנה שהוא נקי לגמרי מכל התנפחות, נמצא את האור של המצה גם בשאר השנה, כשיעבור עלינו מה שיעבור בגלים הלא פשוטים האלה של סוף ההיסטוריה הגולה, תחילת עידן הגאולה.

מוכנים לגאולה?

אני מרגישה שאני רוצה לקחת כל אחת מאתנו, ואותי בעצמי יותר מכולן, ולהגיד לנו: "תקשיבי, זה לא סתם דיבורים. זה בעומק של עומק ההחלטה הפנימית והבחירה הפנימית".

בימים ההם, בערך בזמן הזה, היה במצרים את השלב שבו כל אחד מעם ישראל היה צריך לבחור להיגאל ולהסכים להיגאל. חז"ל מגלים לנו: מה שהיה הוא שיהיה. עוד מעט פסח, וכמו שהקדוש ברוך הוא גאל את עם ישראל, הוא יגאל גם אותנו. אין הכוונה רק לשופר האחרון; כל שנה מחדש, לגאולה של ניסן יש את הכוח ואת העוצמה לקחת את הנשמה שלך ואת הרוח ואת הנפש ואת הגוף... הלאה.

עוד כמה ימים ממש נעמוד בליל הסדר עם הגביע ונברך על גאולתנו ועל פדות נפשנו, אבל לפני כן תמיד יש את מכת חושך, הרגע הזה שבו שואלים אותי: "תגיד, מה החלטת, את רוצה להיגאל?"

שואלים את זה בכללי ובפרטי. קודם כל בתפיסה הכללית שלי על עצמי: האם אני מאמינה, האם אני מתחילה להרגיש בתוכי את ההדהוד הזה, את הלב הכי עמוק שלי שעונה ומחזיר פעימה? הרבה שנים הייתי בחושך, במנגינות העצבות והגוונות האלה, האם אני מסכימה כעת לעבור לצד השמח של התקליט? מה אני חושבת, מה הולך להיות איתי? טוב או רע?

ועכשיו יש שאלות על הפרטים, על כל דבר בפני עצמו: וכאן, את מאמינה שתגיאל? וכאן, את רוצה להיגאל? עם הילד הזה, עם השוויגער הזאת, עם בעלך, עם כלתך, עם החלום הלא ממומש הזה, עם המקום הקטן שהוא בפנים שכבר ארבעים שנה את מצפה אותו בצפייה של שקר, האם את מאמינה שיכול להיות שנינו? האם את בוחרת בו?

משה רבינו מעלה אותך משמד לרצון, והוא אומר לך: הגאולה הולכת וקרבה, אבל תגיד, את מסכימה להיגאל? את מאמינה בגאולה? את הולכת אחרי? הולכים אחרינו או לא הולכים אחרינו?

אם נלך אחרינו, נראה את זה במציאות. אם לא נלך אחרינו בגלל כל מיני סיבות - עוד לא מספיק התיישב לי בדעת, או אני רגילה להיות מאוד מסכנה, ובתחום הזה אני כבר יודעת שאין לי אפשרות להצליח - אין נצא

ממצריים? הגאולה עומדת לקרות והיא מתרחשת כל יום עוד. בפרט בניסן אבל גם בשאר החודשים. כשיהיו לה מספיק אחוים בלב שלנו ושל עם ישראל היא תוכל להתגלות. אבל רק אחרי שתשתנה לנו החוויה הפנימית, תהיה לנו היכולת להכיל אותה מבחוץ.

צריך ליישב את הדעת: בתסריט שהשם כתב לנו לא מופיע סוף נכשל. אין תסריט כזה. לא בזוגיות, לא בשידוכים, לא בילדים ולא בשום תחום. שום נשמה לא נשלחה לכאן כדי להפסיד. ואם הקדוש ברוך הוא ברא את העולם כדי להיטיב לבריותיו, זאת אומרת שהעולם נברא כדי שהטוב שלי ואני ניגש. גם בהתמודדות הקשות החיצוניות וגם כל יום מחדש. נקודה.

רבי נחמן מברסלב מאחל לנו הרבה: שנהיה יהודים פשוטים. שנוכה לעבוד את השם יתברך בפשיטות ובתמימות. פשיטות ותמימות זאת המצה. זאת הענווה הרגועה, הלא נלחצת, שאומרת: הכול טוב, ואם נתקעת על משהו יש כאן דיבור בשבילי. לא יכול להיות שאין פתח בגדר הזאת שמקיפה אותי, אני אבקש מהשם והוא יפתח לי. מי שרוצה ימצא את הדרך. קרוב אליך הדבר מאוד, בפך ובלבך לעשותו.

קרוב אליך הדבר מאוד

רבי נחמן אומר שעם ישראל הוא עם סגולה, וכמו שיש לסגול, גם לנו צריכות להיות 3 נקודות: נקודת חבר, נקודת צדיק ונקודת התבודדות.

נקודת ההתבודדות אני מדברת איתי ועם השם יתברך. להתבודד זה לבוא להשם כל יום בהתחייבות ובהחלטה (לא אמרנו כמה זמן, כמה שאת מרגישה שזה כלי אמיתי בשבילך. שעה נראה לך ממש בלתי אפשרי? אז תתחיל עם משהו, אבל משהו אמיתי שתקדמי אותו, ותמיד תאפשרי לעצמך לגלוש...). מהות ההתבודדות היא להיות אמיתית ולהקשיב למה שבאמת עובר עלי, את זה לא לספר. לא גרסאות מכובסות ולא מזויפות. עם אמונה וידיעה - השם יראה לי את הפתח.

נקודת הצדיק אני שומעת דיבורים של דעת מבוררת ומקבלת על עצמי להאמין בהם, למרות שהם לא כמו החוויה שלי ולמרות שכל העולם מדבר אליי הפוך.

למשל, הצדיק אומר שכשהתורה אומרת: "קרוב אליך הדבר מאוד בפך ובלבך לעשותו", היא מתכוונת גם אליי. זה התפקיד של הצדיק, הוא צריך לתרגם לנו. כשאנחנו קראנו, חשבנו: "כן. זה שייך לטטייפלר ולכל הצדיקים, אבל אליי לא. אצלי זה לא פשוט. אני מנסה לפעמים, אבל זה לא הולך. אני פשוט רחוקה מדי". תמיד הייתי מסובכת ומוחץ לקבוצת הצדיקות".

לא, לא, תקשיבי, יש כאן מילים ברורות שאומרות דבר ברור: קרוב אליך הדבר מאוד. כל מצוקה, כל כאב, כל מקום שאת נתקעת בו חייב להיפתח אם נרצה ונקבש. זה קרוב, סירת חילוץ מיד תגיע, לה"א יש פתח. זה חייב להיות פשוט!

נקודת חבר זה לשוחח עם חברה טובה שמאוד מחוברת ליסודות האלה. לשם כך עליך לעשות אתה הסכם הדדי: כשאני מדברת אתך מקשיבה וכשאת

<<< המשך בעמוד הבא

תדברי אני רק אקשיב. נקודת חברה זה בשום אופן לא שהיא תיעץ לי מה דעתה ותגיד לי: "לא, זה לא ככה, זה כן ככה" נקודת חבר זה הקשבה נקייה.

אם היא רק מקשיבה ולא מגיבה, אז זה לא קצת כמו התבודדות? לא. זה לא כמו התבודדות, בגלל שיש כאן עוד נוכחות, יש מולך עוד נשמה וכשנשמה מקשיבה לך, זה מביא סיעתא דשמיא אחרת לגמרי.

נקודת חברה/ זה דבר קריטי שמסייע ברמות שאי אפשר להבין. וזה לא מוסבל, קרוב אלך הדבר. אמנם בלתי אפשרי שזה יקרה מעצמו, אבל מאוד אפשרי שזה יקרה בהחלטה. פשוט, לקחת חברה (או בעל... רצוי!) מישוה שמעוניין בטובתך ואת מעוניינת בטובתו, ולעשות הסכם. ביום שלישי משבע עד שמונה זה הזמן שלך. וביום רביעי משבע עד שמונה זה הזמן שלו/ה.

אמונה פשוטה

למעשה, נקודת צדיק היא הראשונה. הדעת המיושבת הזאת שמסדרת לי את המוח, עושה ניקוי יסודי, מעיפה את כל הדיבורים המקטינים, משאירה רק דיבורים שנותנים לי כוח, מצווה עליי לחפש דיבורים שנותנים לי כוח ואומרת לי: כל פעם שאת שומעת משהו שאת מבינה ממנו שאת קטנה, או שאת לא הבנת נכון, או שמעמתת את הישירותים של יצר הרע.

אם יש פה דיבור שמקטין אותך או מבהיל אותך ואומר יהיה מפידי, סימן שאת שומעת את קול ערב הסעודית שמשדר מג'ני. תסגרי את זה מהר ותחפשי את מה שמחזק אותך. תאמיני שיש כוח דבר, יש כוח קול, יש כוח תדר, ורק עם זה תלכי. תהיי פשוטה, תמימה וקטנה. תכניסי למוקם שיש בו רק קמח ומים ויותר מזה את לא יכולה ולא מונכה לשמוע.

המצבה שלי אומרת שהרביבים של הסיפור פה הם מאוד מאוד פשוטים. יש את הרצון שלי ואת הבחירה שלי, את התפילה שלי ואת העזרה שאני מקבלת מהסביבה, ויש את השם יתברך שישיר עונה לי. מה פה הקמח ומה המים, עוד לא בדקתי בתורת הסוד. אבל אם מערבים רק את היסודות האלה בלי תוספת מהומה של יצר הרע, חייבת לצאת מזה מצבה שלוקחת אותי הלאה.

כל פעם כשהחמץ עושה לנו בלאגן, אנחנו צריכות להבין שאנחנו בתוך חוויה של ייאוש. תזכירי לעצמך את המצבה, חפשי את הרכיבים הפשוטים והאפשריים שלבטח קיימים מתחת לבלגן. איפה הקמח והמים והצמד הבא שלי. איפה הפתח הלאה. כי אף פעם לא יבקשו ממני דברים גדולים מדי או קשים מדי או מפידיים מדי. השם תמיד היה איתי, נמצא איתי ויהיה איתי. לאף אחד אין כוח להפיל אותי מהמצבה, לקחת לי את לחם האמונה.

אז כששואלים אותנו בתוך מכת חושך המבהילה והמלחיצה: אתם מאמינים באור או אתם מאמינים בחושך? כל אחת מאתנו חייבת, על בסיס של התנסות, על בסיס של חוויה, לא על בסיס של סטיק במוח, לא ציטוט ממחברת יהדות, בעומק הכי עמוק של הנפש, להגיד: **אני מאמינה באור!**

אמנם פגשתי ממנו רק כמה קרניים בדוחק וכל היתר חושך, אבל אני וחלכת אחרי הקרניים האלה ויוצאת ממצרים. אין לי ספק שהן האמת. אני שומרת בכל כוחי על ההרכב הקדוש של קמח ומים מהומץ ובלגן, וככה אני נגאלת.

מה בקשתך?

שאלה:

לכבוד הרבנית תחי.

וודם כל אודה על כל התשובות המהימנות והמאירות, הנשענות על דברי חכמים, ומגייעות עד לתוככי חיי המעשה לגמרי. הרבה פעמים הן לי כעניינים... יישר כח.

שאלתי ובקשתי אחרי הפורים, איך להתארגן - נוסח ברסלב - לקראת הפסח? אני בטוחה שיש ציוני דרך מרגשים, מעצימים ונותני כח לעבודות הפסח, וראיה רחבה ואמינית על הנושא שלא פעם - קשה לנשיאה...

תשובה:

יישר כח על המשוב הנפלא שנותן לי כח להמשיך במשימות חדשות, כשאני רואה שאכן יש תועלת בדברי, [שלאחר שיוצאים מעטי, אין לי מושג למי הם מגיעים ומה הם פועלים...]

לעניינינו, את מציינת שהעבודה של ערב פסח, לפעמים קשה מדי לנשיאה, ואת מבקשת אם יש דרך אחרת - נוסח ברסלב - לקבל ראיה רחבה יותר וציוני דרך לעבודה קדושה זו.

כאשר קראתי את שאלתך עלה חיוך בשפתי, 'ערב פסח נוסח ברסלב' אולי יש כזה סידור, חשבתי? ונוכחתי בסיפור קטן שארע לי לפני יותר מעשר שנים. התבקשתי מיבית המורה' של הסמינר הישן ב-ים למסור הרצאה בקורס למורות לתולדות ישראל על 'דרכו ומהותו של ר' נחמן'. בסיום ההרצאה הארוכה נגשה אליי מורה חשובה, ואמרה לי בזה הלשון: "כל מה שאמרת שזה להיות 'חסיד ברסלב' זה בעצם נקרא להיות יהודי". 'נכון עניתי לה 'את צודקת, אכן כן'!" א"כ ננסה לראות - לאור תורתו של מוהר"ן - מה אכן תפקידו של 'יהודי', או לעניינינו 'היהודי' בערב הפסח.

ראשית, צריך להגדיר מהו לחץ, וכיצד הוא נוצר?

נתאר לעצמנו שהמושג 'ערב פסח' הוא כמו מאונים. בכף אחד יש את רשימת המטלות, ובכף השנייה כל המשאבים שגישתי לענין; תכנית עבודה מסודרת, כח, זמן, כסף, עזרה מבני משפחה או עוזרת, זריזות, רצון, מחשבות חיוביות וכו'. בהתחלה אמנם המאונים שקלולים, אבל מהר מאוד אנתנו מגלות שכף המטלות המורכבות והאדירות מכריעה את המשקל והאיזון, ומכאן נוצר הלחץ. ומכאן שאלתך: איך למרות כל מה שניסיתי לעזור לעצמי, עדין אני לא מאוונת ונמצאת בלחץ אדיר? וא"כ מה הפתרון? וכאן את מבקשת ציוני דרך, שיוסיפו במאונים לכף השנייה - כף המשאבים, עד שהכף הזאת תכריע את המשקל, ותתן לך ערב פסח נעים ונפלא והבנה מחודשת על ההכנה והטרחה הרבה, והיגיעה האין סופית, של ערב פסח.

אני מגישה לך בעזרת ציוני דרך קצרים וממוקדים, שכל אחד מהם אפשר להעמיק בו ולהרחיב הרבה.

א. לידה מחדש - פסח הוא זמן לידתו של עם ישראל, וממילא לידתו של כל יהודי בכל פעם מחדש. נמצא בעצם שכל שנה לפני חג הפסח מתרחשת תופעה של 'להליך לידה'. לכל אחת מאתנו יש התרגשות רבה ועשייה, אבל גם הרבה מתח וחרדה [לא משנה כמה את צריכה לטרוח סביב פסח, יכול להיות שאת תצטרכי רק לארוז מזוודה ולנסוע להורים, ובכל זאת הלחץ קיים], בדיוק כמו לפני לידה. לכן, אם נבין את הרעיון - הלחץ והקושי לא יכריעו אותנו, אלא להיפך יהיו גורם מזור ודוחף לעשייה יצירה ולהולדה מחדש.

ב. יגיעה ככלי לאור גדול - ההשקעה הרווחת בעולם היא ש'יגיעה' זה דבר קשה ולא נעים. כך הא גם המסר העולה מכל הפרסומות הרבות, שכולם באים להקל מעלינו את המאמץ, ולהעמיט את הטרחה למינימום האפשרי, כדי להביא לנו את האושר המצופה. לדוגמא שבת כלה-קלה, ארוח במלון, חד-פעמי וכיו"ב.

לעומת זאת, מוהר"ן מדגיש כל העת, שכל מה שזוכה היה בזכות יגיעתו הרבה בכל פרט ובכל מידה, וכך כל אדם, כפי היגיעה - כך הוא זוכה. נמצא שעלינו לשנות את כיוון ההשקפה בדעתנו, ולהבין שדווקא הטרחה והיגיעה סביב המצוה - נותנת לנו כלי לאור המצוה והתענוג שבה.

ובפרט בעניין חג הפסח שהוא אור גדול של שער החמישים (כמרומז בפסוק 'וחמושים עלו בני ישראל מצרים' - לשון חמישים), והאור הזה אינו יכול להיתפס בכלי גשמי, ורק ע"י שאנחנו כותשים אותו ומיגעים

הרבנית ד. קרשביים - בתו של הגה"צ ר' יעקב גלינסקי זצ"ל

אותו, על ידי כך יכול לטעום הגוף בעצמו מהאור הגדול. וידוע הסיפור שסיפר הרב פנקס על עצמו, שכל מה שזכה בחייו (ואחרי פטירתו) הוא בזכות יגיעה רבה שהיה לו פעם בבדיקת חמץ מתישה במיוחד (בתור בחור, בדירה שגר בה), הוא הגיע אז לליל הסדר מותש וסוחס בלי טיפת לחלוחית, ודווקא אז נגה עליו אור ד', שליווה אותו כל חייו.

ג. פורים הכנה לפסח - בשאלתך את מציינת, שאחרי פורים את מבקשת דרך להתכונן לפסח. ולא בכדי, כי מוהר"ן מגלה ש"פורים הוא ההכנה לפסח" (ליקוטי מוהר"ן ח"ב סימן עד), ולכן המצב בערב פסח, קצת מזכיר את הבלגן של פורים.

וכל כך למה? כי פורים הוא אור גדול מאד, אורו של משיח (כמפורט בעלון הקודם), ואור גדול שכזה אין לנו כלים להכילו, רק ע"י 'ציאה מהכלים' אנו מקבלים מעט ממנו, והוא נותן לנו כח לשרוד עד משיח ועד בכלל. ולכן בפורים יש כוח בלגן, וגם צריכים להשתכר, כי זה הדרך שלנו לקבל את האור הגדול הזה.

וממילא, אולי כך אפשר להסביר את המצב בערב פסח, שלמרות כל השתדלותנו שיהיה סדר, מוכרח להיות מן 'שבירת הכלים' של כל מה שאנחנו יציבות ונשענות עליו - סדר יום, דעת מסודרת, יחס לילדים, שלום בית וכו'; לא ח"ו שבירה מוחלטת, אבל זעזוע כלשהו, כי לפעמים דווקא זה הכלי לקבל את האור הגדול של פסח.

אם זה נכון, נצא שבעצם בערב פסח יש לנו את אות מלחמה של פורים, שהוא מלחמה בעלמך, והמלחמה היא, שעלמך מחליש אותנו ודורש מאתנו שלמות בלי לוותר על כלום, ופורים לעומתו הוא מלשון 'פורים', לשמוח עם הפירוים ולהסכים שלא הכל מושלם (לקוטי הלכות). אצל המן הרשע אנו רואים שגם כשמליוני בני אדם משתחווים לו, אבל "כל זה איננו שווה לי" אם איש אחד לא משתחוהו, אבל אנו לעומתו, צריכים לחפש בעצמינו את הפרורים מה כן עשינו והתקדמנו, ולשמוח עם זה. וזה העצה לערב פסח - להסתכל כל הזמן מה כן עשיתי; ומה כן עזרו לנו בני המשפחה, וכמה פעמים כן התגברתי על הכעס וחולשת הדעת, העיקר לא להתמקד ב'מה לא'.

ד. חמץ ומצה - מוהר"ן מסביר שההבדל בין חמץ ומצה הוא רק באותיות ח' וה'. הח' היא אות סגורה, לעומת הה' שפתוחה. כי החמץ ממוקד בעצמו - מחמיץ את המוח ומגדיל את הפחד והדמיונות, ולכן יש בו הרבה אויר של גאווה ושליטה עצמית; לעומתה הה' פתוחה, כי יש בה גמישות וענוה.

החמץ דורש מאתנו ריכוז התמקדות ושימת לב לכל פרט ופרט, והיא בעצם מעלה שנובעת מיראת שמים, אבל לפעמים יכולה להפיל אותנו לצמצום, עייפות, כעס, וחומרות יתרות, היפך מהרצאה הרחבה והאמיתית שאת מבקשת. ולכן בפסח צריכים דווקא 'מצה', היינו לעשות 'מצה ומריבה' עם המחשבות, ולא לתת להם לתפוח ולהשתכן בנו, אלא לפעול בוריות מתוך אמון בעצמנו ובסובב אותנו שהכל ייעשה בעז"ה על הצד הטוב והנכון.

ה. להפוך את הד' לה' - בחג הפסח ישנם הרבה עניינים של ארבע; ארבע כוסות, ארבע לשונות של גאולה, ארבע בנים וכו'. הד' מסמלת את ארבעת היסודות שכל הטבע היקום והאדם מורכבים מהם - אש רוח מים עפר; אבל אנחנו מיניות כוס חמישית לאלוהי הנביא - לגאולה. וכך עלינו להפוך את הד' לה' - להפוך את ריבוי הפרטים למשהו כולל שהוא לכבוד ה'.

ריבוי הפרטים מעייף אותנו מאד, אבל ע"י תוספת ה' לד', היא נהפך לה' - לאחדות אחת שהיא ש' ד', ואז זה קל יותר. איך עושים זאת? ע"י שמוסיפים ' לד', תוספת קטנה ' שהיא הכוונה - לשם המצווה, לשם ביעור חמץ. ולכן, כל פרט שעושים, גם אם זה לא חמץ גמור - נכון לשם המצוה, ומוהר"ן מלמד אותנו אף לומר זאת בפה מלא. וכך מעבודת פרך הופכת היגיעה להיות גאולה וטהרת הלב כפשוטו.

פרשות השבוע סביב פסח הם פרשיות המשכן והקרבנות הקרבנות. גם הכנת המשכן היתה מלווה בטרחה רבה וזמן רב, ושבעת ימים קודם להקמתו הקימו ופרקו אותו כל יום מחדש (זכר לבלגן), ומזה נהיה המשכן, שאיננו רק בית יפה, אלא מקום של השראת השכינה, שהוא המשך למעמד הר סיני. נמצא שהשראת השכינה נוצרה מהכוונה ונדיבות הלב של כל יהודי, בתרומותיו, בטרחותיו, ובעשייתו למשכן.

בברכת ערב פסח כשר ושמה, וחג של גאולה כללית ופרטית.

בתוך החיים, יש לכל אחת מאתנו מקומות, בהם רבינו האיר את הדרך. אם בהארה רבת עוצמה שהביאה לשנות את כיוון זרימת החיים, ואם כמתכיה או דחיפה לרומם את המחשבה והמעשים. במדור זה נפרסם בעזרת ה' סיפורים אמיתיים המציגים מציאות זו. סיפורים מתאימים יעובדו ופורסמו לתועלת וחיוק הנשים. סיפורים ניתן לשלוח למערכת.

צעד 'אחד' קדימה

קפיצה למים

כבר שנים שהיא עזבה את הריכוז החברתי, שנים שהיא לגמרי מחוץ לתחום, והנה, בהתארה קצרה לכל הדעות, התבקשה לאה לרכו פרויקט ענק. איך עושים את זה? כן-לא-כן-לא. הסביבון נפל על הכן. כי בעצם, אי אפשר היה לומר לא, והפרויקט - רועד ורוטט - יצא לדרך. בעיניו הכי קשה. עומס מבית ומחוץ. תוך זמן קצר מאוד. ועל גברת שלגמרי תלושה.

לאה ממש לא היתה בת אדם, כשראיתי אותה. נסערת מבלבלת, מנסה - ונמסה. מצד אחד, אין לה כח, ומצד שני מתחשק לה מאוד לעמוד בפרויקט. כי ציפור קטנה לוחשת לה, שזה דווקא רעיון לא רע, ואולי אפילו טוב. אז כדאי לקפוץ למים? מסוכן? התאבדות? חוכמה? אומץ? הציפור מתעקשת, ולאה נוקשת, בשתי המשמעויות. נוקשת על חדרי הלב שלה, וגם נוקשת ומשקשת... "איך את מעיזה?" שאלתי את לאה, מודעת למתרחש. "אם יש באמתחתך, בהחלט אשמח לקבל קצת טיפים וליווי לכל מיני פרויקטים שצומחים - או צונחים - להם באמצע החיים". ולאה פרשה לי את משנתה הנחמדת, וחשבת שאם כבר, אז כדאי לעוד כמה עיניים ואוזניים להיחשף למשנה הזו.

צעד אחד בלבד

אז הנה:

"בתחילה, מה את חושבת לך, הברכיים שלי רצו לקבל פיק אמותי ומוצדק. רציני לצרוח שאני לא יכולה. מה פתאום. "ומנגד... רציני מאוד להיות יכולה. מדובר בתחביב ישן שלי, שהייתי שמחה מאוד לשוב לתוכו, אין מה לומר". הוי, הקונפליקטים האלו של הנפש. איזו עמוקה היא הנפש, פתלתלה ומרובת נימים דקים. גוונים עמוקים. תווים מורכבים. "וכאן נכנסה לתמונה אמא שלי, שבמקביל אלי - לקחה על עצמה את פרויקט הדחיפה. אמא שלי שידעה את הקריעה שאני חווה, שידעה שאני רוצה וגם לא רוצה באותה מידה, עם נטיה קלה מאוד לכיוון ה'רוצה', שילחה אותי למים העמוקים עם משפט קצר: "עזוב, לאה. לכו רק צעד אחד קדימה". וכך פעלתי. פשוט, הלכתי רק את הצעד האחד-בלבד קדימה. לא חשבת בשום אופן על המכלול, דבר שמאפיין אותי תמיד. תמיד אני חושבת על המכלול, ועל הכל, ועל האין-מה-למה, ונרתעת. ובצדק. מכל מיני סיבות, אבל לא הפעם. הפעם החלטתי ללכת רק עם צעד אחד".

צעדי של הצעד

אני שואלת: "תוכלי לתאר לי כמה פסיעות וצעדים בדרך למטרה הנכספת?" לא יזיק לי לשמוע עצות יעילות לכבישת הר. גם לי יש הרים לכבישה. כל יום צומח לו הר אחר, ברון השם, ולרוב מצטמחים הררים התלולים בשערה [השערה הדקיקה זו אני...], לפעמים זה הבית, לפעמים עם הילדים, בדרך כלל - עם הכתיבה היקרה עבורי, ולפעמים, בביטוי הכי טכני - עם הררים של כביסה וכלים ומטלות. יש לי כח? יש לי מרץ להסתער? נו. אז מה עושים חוץ מלשיר 'ההרים וגבעות יפצחו לפניכם רינה?' או לחילופין, 'הרים רקדו כאילים, גבעות כבני-צאן?' הבה נחכימה.

ולאה מחכימה. מאוד.

"אז ככה. למחרת ההכרעה הראשונה, של היכן המופרע

ההוא, קמתי בבוקר. מה אני עושה עכשיו? איך אני מתקדמת? איך מתחילים? לא יודעת. רק מלחשוב נהיה כאב ראש אדיר. מתברר שה'כן' היה רק הפתיח לבלגן, ואני עוד חשבת שזו התרת ספקות. ואז צפים לידי הקביים שאמא שלי שלחה: צעד אחד בלבד, לאה. הבנת?

הבנתי. ואז אני חושבת על הצעד האחד שצריך.

ללכת לחנות חומרי יצירה. את יודעת ללכת לשם? כן. יופי.

בדחנית, אז מה

ואת יודעת להתקשר קודם לברר אם יש את מה שאני מחפשת? כן. נפלא.

התקשרתי. שאלתי. יש. הלכתי. קניתי הר געש של מוצרים. עשיתי משלוח. ובלב הכל צעק לי, שאולי זה סתם. אולי זה כסף לריק. אולי אני חתיכת מדומיינת, ומה יצא ממני.

השתקתי את כל הקולות, ואמרתי להם, זה שווה. זה רק צעד. לא מעניין אותי מה הלאה.

אחר כך היה צריך לעשות כמה טלפונים ולברר את נושא השיווק. את הסבירות. את ההזמנות. ושאר ירקות.

דברים שממש לא בשבילי.

אני טריונית בזה. חדשה. מצחיקה.

בדחנית. אז צחקתי על עצמי, [נו, בטח. עם כמה נדבות של דמעות] והמשכתי בעקשנות לעצום עיניים. אל תראי יותר ממטרי! ואם מטר מאיים עליך - אז גם לא לראות יותר מסנטימטר. הבנת?

הבנתי. כל פעם התקדמתי רק צעד אחד. פרטתי את ההר לפרוטות. לפרורים.

לבנק את יודעת לצעוד? צעדי. [אל תחשבי מה את עונה לפקידה, ומה היא עונה לך. זה יקרה ממילא, ומה שיהיה - מצוין].

לשוחח עם אחותך ולהשיג טלפון של אשת חינוך את מעיזה? למה לא.

לתאם פגישה גדול עליך? נסי.

להגיע לפגישה אפשר? מגיעה.

להתפלל שאמצא חן זה נורא? לא.

לשוחח? קצת קשה, אבל רק את זה יש לי ביומן לעשות. אז נעבור את זה ודי.

איזה די. הדרך היתה עדיין ארוכה, מסולעת ורבת להטוטים. אבל שמרתי על מיקוד המבט רק אל הפסיעה הבאה. הנחתי את נעלי על זוג עקבות, והלכתי רק פסיעה אחת. רק צעד אחד. התאמצתי רק היום. רק נקודתית. רק ברגע הבא.

ולבסוף, לא להאמין, בסיעתא דשמיא, בפסגת ההר - תקעתי דגל. פלא. פלא פלאים. לאה צוחקת ולא מאמינה. כמוני, היא משפשת עיניים. לא להאמין. לא להאמין. והנה. הפרויקט קם ונהיה, ועם ערך מוסף ומוצלח וכביר. ועם כל הסופרלטיבים - עדיין אין כאן הגדרה מספקת, לקפיצת הדרך שהייתה, בסיעתא דשמיא.

"לא רק זה. למרות העומס והכל, הפרויקט הלך הפעם בקלות מיוחדת! רבה יותר מכל הפעמים בהן יצרתי ורכזתי קבוצות והייתי בתוך ממש".

עלה קטן שלך

הנה, עכשיו אני בתוך יוזמה מעניינת, נוספת. באופן כללי בדקתי את כדאיותה עלי. זה סביר. ויחד עם זה - מרתיע. מי

אמר שאני בטוח-בטוח-בטוח יכולה? אף אחד. אבל לפסוע? רק פסיעה אחת כל פעם, ולהרוות את הפסיעות בקריאה תמידית אל השם יתברך. השם, בא. תהיה פה. תחזיק אותי חזק, עלה קטן שלך. וללכת!!!

זה מחזק, הסיפור שלך, לאה. הבית חוגג ורוקד לך קדצ'קה מול העיניים? תסתכלי מה את כן יודעת לעשות. להזיז מטאטא באלכסון? תזיזי. מעיזה לשים במקום את הסוודר שמכסה את השולחן כמו מפה זרוקה? שימי. יודעת לשים את הלחם בארגוז? הניחי. תעשי כל פעם רק טיפונת. תחשבי רק הלאה אחד, ותופתי.

התוצאות תכלנה כמה צעדים! אי-אלו פסיעות! כי מפרוטה ועוד פרוטה, נהיה חשבון רציני.

זה לא צחוק.

וגם כשהררים תלויים בשערה, וכביסה בלתי ניתנת לכבישה - תתחילי עם מגבת הרחצה הענקית. יכולה לצ'קצ'ק אותה לארון צ'ק צ'ק? קדימה. ואת המכנסיים שמתערבבות עם הכל? ואת החולצות לגיון? וככה פתאום, אני אומרת לך, לא מבינים איך דברים זזים. לא מאמינים. אבל זה קורה, וזה נראה לך ניסים. אבל זה לא. זו מציאות יפה ופשוטה שטבע הבורא בעולמו המופלא.

אין לך מושג איך תיראה השבת השבוע? אז אין.

בואי נפרק את ההר לאבנים:

להוציא את המוצרים מהמקפיא, זה הגיוני? הוציאי.

לפנות שיש את מסוגלת? פני.

לשים מפה על השולחן ולסדר את הנרות, שייך? יופי. להעמיד סיר קטן? לא גדול עלי. וככה, רק צעד אחד, ופרוטה פרוטה מצטרפת...

אח. כמה חשוב להתחיל. להתחיל. להתחיל. להניח ברכות את הנעל רק פעם אחת על העקבות. לא להסתכל לסוף הדרך ולצפות לה - ולחטוף תסכול מראש. צעד צעד. צעד ראשון. צעד שני.

וזו כל תורת קפיצת הדרך.

ככה נבראו המון עולמות. פרצו המון מעשים. יוזמות צפו, וחלומות התגשמו.

צעד אחד קדימה, ופשוט להתחיל ללכת...

'...וכל דבר ודבר שרצה לעשות בעבודת השם היה קשה עליו מאד בכל מיני כבדות שבעולם. ורק על-ידי עצה זו נשא עליו עול העבודה, היינו שבכל יום היה חושב בדעתו שאין לו רק זה היום בלבד ולא הסתכל על יום המחרת ועל זמן שלהבא כלל, רק כאילו אין לו רק זה היום לבד. ועל כן היה יכול לישא עליו עול העבודה של זה היום לבד. כי על יום אחד לבד יכול האדם לקבל עליו כל מיני עבודות שבעולם מאחר שהוא רק ליום אחד בלבד. וכשגמר העבודה של זה היום אזי ביום המחרת חזר וקבל עליו העבודה של אותו יום המחרת.

וכן נהג תמיד שלא היה חושב בדעתו כי-אם אותו היום לבד, ועל-ידי-זה היה יכול לישא על עצמו עול עבודתו שהיתה כבדה עליו מאד. ובלא זה לא היה יכול לישא עליו כלל, מחמת שהיה מרבה בעבודת השם מאד בכמה מיני עבודות בכל יום, והכל בטרחה וביגיעה גדולה ובכבדות גדול מאד, עד שלא היה אפשר לישא עליו עול כזה כי-אם על-ידי עצה הנ"ל שלא היה חושב בדעתו רק אותו היום בלבד כנ"ל. [שבחי הר"ן יד]

במדור זה נארח בעו"ה בכל פעם אחת מהנשים היקרות, שבעליהן התקרבו לתורת מורה"ן, ונשמע מפייהן כיצד העניין השפיע עליהן, וכיצד הן מרגישות עם הנשא.

סימורה המרגש של הגברת חיה שטרן תחי אני "הינדיק"

רבינו הקדוש סיפר סיפור על הינדיק.

לא זומנן כתבו עליו שיר חדש, לכתורים ישראלים צעירים שלא רוצים להתבגר לתוך הנורמות החברתיות הכבדות והמקובלות של ההורים שלהם. רוצים לבעור באש הנעורים המחמשת, המבקשת, הנכספת. רוצים לפרוק את המוסכמות החיצוניות, המלאכותיות. רוצים להיות שונים, אמתיים, רעניים. בעיני ההורים שלהם הם "הינדיקים" סרבנים, וכשלים ומאוד מצעירים.

או כתבו להם ועליהם שיר, איך פתאום הגיע החכם לארמון, ואמר למלך שהוא ירפא את הבן שלו, אבל שכל האחרים יזוּוּ.

זוּוּ, דיבורים של שכל, עצות ושיטות וגישות ותיאוריות ופילוסופיות, זוּוּ כי נכשלתם, זה לא המקום שלכם בכלל.

אני נולדתי חרדית, גדלתי בבני ברק. הייתי תלמידת בית יעקב בבית ספר ובסמינר, ותמיד רציתי להיות טובה; אבל מהי יאוש הפנימי, מאיזו בדידות נטושה, נתייית קצת מרדנית. לא היו לי מילים להסביר או, אבל הכל כאילו ריחף מעלי בלי להיפגש. לא נתן לי שום הדרכה של צעד אחר צעד, פשוט לא ראה אותי באמת. וכשלא רואים מישהו הרבה שנים, המישהו שלא רואים אותו נהיה מאוד עצוב. מאוד בודד. מאוד גלמוד.

המקום הכי עמוק בתוכי ידע שאף אחד לא מבחין בו, אף אחד בעולם לא באמת מתעניין בו. הממסד מעוניין בהתנהגות שלך, שתזרזם טוב עם המסגרת, ההורים רוצים את הצינונים, את שיתוף הפעולה, את מצב הרוח הנעים והמוכן לעזור שלך. אף אחד לא מסתכל ממש עמוק פנימה, ושואל: ילדה יקרה שלי מה שלומך? מה עובר עלייך? האם את שמחה? האם את משוחררת? האם את מאושרת? האם טוב כן הכי שבעולם? ואם לא - מה מציק?

שאלות כאלה אני חושבת שאף בנאדם שהכרתי לא נשאל מעולם. האמת שגם היום אני לא ממש שואלת אותן את ילדי, למרות שאין לי ספק שהן הכי חשובות ולמרות שהייתי רוצה לשאול.

לפחות אני מתפללת על זה ורוצה. לפעמים לפעמים השם פותח איזה נס. בכל אופן, המישהו הכי עמוק שבי השתכנע שהוא הינדיק. לא באמת טוב, לא באמת חשוב, לא באמת שווה. אפילו רפוק קצת ודי חוטא וגרוע. בהשוואה לספרי המופת היאורי אפסית מאוד. כשיסיימתי את שנות התבגרות שלי וזכיתי להתחתן ולהקים בית, כבר הייתי מצופה בהרבה שכבות של חיצוניות מוצלחת ומוקפדת, אבל מבפנים נשארת אפסית. לא הייתי בת של מלך ולא ישבתי על הכיסא בתחושה של רצויה ומוזמנת. להיפך, חסרת כל לבוש של כבוד אמתי ושל ערך, התחבתי מתחת לשולחן כשאני מתפללת בסתר שאף אחד לא יראה אותי.. שלא ימקדו בי את הפוקוס.. שילכו לצדיקים, למתוקים, למעולים.. לא אלי.. כי אני "הינדיק".

ופתאום בא רבינו הקדוש והיקר, ואיכשהו, בלי שאי פעם הכיוון הזה של ברסלב עלה בדעתי, הוא פשוט התגבש לי ללב. שמעתי שיעור, ועוד שיעור, והמילים שלו עקפו את כל המחסומים שחסמו אותי ונגעו בי כמו קרן לייזר המפלחת ובוקעת את הגרעין.

המקום הכי פנימי, הכי מוזנח, הכי רעב ומתגעגע, קיבל את הביקור הראשון של החיים. קיבל את החיבוק הראשון שהחזיר אותו ממוות לחיים. ועל הרגע הזה נכתב הפסוק "אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבזו לו".

זה לא עניין של שכל, אין על מה להתוכח. בפעם הראשונה בחיי הרגשתי ממש ידעתי בוודאות. יש לי תקווה ויש לי סיכוי, השם קרוב אלי ואוהב אותי, וכל הפחד שפחדתי ממנו קודם היה רק סכסכי של היצר הרע להרחיק ילדה קטנה ומבוהלת מזרועותיו של אבא המושיע והמרגיע...

יש מלחמה כואת, נלחמים על כל נשמה. לא משנה מי היא או מה היא לובשת. לא משנה איך היא מגדירה את עצמה. יצר הרע נלחם על החרדים, על החילונים, על הקרובים ועל הרחוקים. על המוכזבים עם החליפות והוקנים ועל התלולים והנשורים עם השריטות והכאבים. כל יום ויום הוא נלחם, על כל נשמה ונשמה.

פתאום הרגשתי את ה"מעבר" שלי, והבנתי שזה מעל ומעבר לכל מה שהינתי לדמיין. השם ואני, והדיבורים והדמעות והגעגועים שלי, נהיו פתאום אמתיים לגמרי. ואת היתה מופיכה שהתחוללה בעקבות שיעורים ודיבורים ועם זאת היתה לגמרי בלי מילים. ממש מעבר לכל תיאור. אדמת הלב שלי הושקתה ופלא קרה: התחלתי לצמוח.

זה חג מלא בהידורים, ואדרבה, שתהדר בלעשות הכל מתוך שמחה! ואין לך הידור גדול מזה!

האריז"ל מיעיד על עצמו שכל המדרגות שזכה להן, הכל בזכות השמחה שבעשיית המצוות! והרמב"ם אומר: "השמחה שישמח האדם בעת עשיית המצוות עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו - ראוי להפריע ממנו, שנאמר: "תחת אשר לא עבדת את ה' אלוךך בשמחה ובטוב לבב", ור' נחמן אומר שהשמחה היא הנקודה והשורש של כל המצוות, כלומר תכלית כל המצוות זה להביא אותנו לידי שמחה, וממילא אם את לא מרגישה בסוף היום שמחה - מסתבר שמישהו בעשיית המצווה השתבש.

אם נחשוב על זה תוך כדי עבודה, ונזכור שכל שפשוף וקוצרץ זה מצוה, יקל עלינו להרגיש את השמחה, וזה בתנאי שלא נילחץ מהגומות; שנדע בברור מה החיוב מצד הדין ומה בגדר "תוספת", אך כמו שאמרנו, תוספות שלא נעשית מתוך שמחה ורק גורמות לחץ ועצבים - אינן בגדר הידור כלל.

ולסיום, שמעתי מהרבנית רות שמש תחי', שכשהולכת בחוה"מ פסח ברחוב ורואה תריסים של מרפסת שרות מאובקים, היא מרימה את העיניים ואומרת: "ישר כח! כנראה הכנסתם את הפסח יותר רגועים ושמחים. והבנתם מה חשוב באמת".

רק כך יש לנו סיכוי להרגיש באמת "בנות חורין"

ומתוך השמחה שבהכנות למצוה - נגיע בעו"ה לשמחה הגדולה בחג עצמו.

אז- עבודה נעימה ושמחה!

ופסח כשר ושמח!

גב. עוד טיפ קטן ומעשי, אם את זוכרת את מה שדיברנו על "לראות נקודות טובות" - זה מאוד חשוב בימים אלו. את בודאי כל בוקר עורכת רשימת מטלות מה עליך לעשות היום, ובכן, יש לי עצה חדשה בשבילך: בכל ערב תתיישיב עוד 2 דקות ותכתבי מה עשית היום, ותשתדלי לפרט כמה שיותר פרטים, אל תכתבי סתם "ניקיתי לפסח", אלא תפרטי מה בדיוק עשית, וכך תראי כמה באמת עשית היום!

חברתך, לאה.

ערב פסח תשי"ז

אליך רחל ידידת!

השעה מאוחרת מידי בשביל להתקשר אליך, ולשתף אותך במחשבותיי, ומי יודע מתי נפגש ומתי נמצא זמן לשוחח בימים עמוסים אלו של ערב פסח, מצד שני הדברים שאני רוצה לומר לך כל כך נוגעים לתקופה זו שהחלטתי פשוט לשבת ולכתוב לך.

אנחנו נמצאות כרגע ב"ערב פסח" שני מילים פשוטות ותמימות, שהפכו למושג עצום שמכיל בתוכו אין ספור פרטים ותתי פרטים, וודאי שמילים אלו מעלות לכל יהודי ולאשה בפרט - קונוטציות רבות ועמוטות.

השאלה היא איזה סוג של קונוטציה, שלילית או חיובית.

אני רוצה לספר לך על המהפך שהוויית בעצמי לפני כמה שנים, ומאז "ערב פסח" שלי לא דומה ל"ערב פסח" של פעם.

מה היה פעם? במילה אחת: סיטי! באמת לא הצלחתי להבין איך אפשר לדרוש מאשה לעמוד בכל כך הרבה מטלות והספקים, עבודה קשה וקניות בלי סוף, וכמובן שכמו שבכל מצוה אני משתדלת להדר כמה שאפשר, כך גם במצוות הנקוין לפסח, היינו מגיעים לליל בדיקת חמץ ולא היה שייך למצוא עשרה גרגרי אורז בכל הבית, כולל התריסים מבחוץ, הגג של הבוידם, ומעל הפלורוסנטים.

פסח אצלי תמיד היה לעבור עם קסמי שיניים בין הרצפות, ולקרצף את הקירות מהפגלים ועד לתקרה. את מבינה לבד איך הגעתי לפסח, 'סמרטוט' היה נראה יותר טוב ממני, ו'עבד' היה מרגיש יותר 'בן חורין' ממני...

עד שה' פתח לי את העיניים, והאיר לי את האמת.

פסח זה חג הגאולה, חג שאמור להיות מלא בשמחה. וממילא, כל ההכנות לחג, כשרואים אותן בתור: "הכנה למצוה" הכל כבר אחרת. את זוכרת, דיברנו על זה שמצווה בשמחה שוה פי אלף ממצוה שלא נעשית בשמחה, וכתוב בספרים ש"ההכנה למצוה גדולה מן המצוה", א"כ גם ההכנות לפסח הם נעשות מתוך שמחה - הן יקרות וחשובות, אבל זה בתנאי שזכור שאנחנו מנקות את הבית מחמץ על מנת שיהיה כשר, ומי שרוצה להדר - אכן, פסח

וכל פעם שאני קוראת או שומעת את הינדיק, הדמעות שלי באות. איך אפשר להסביר לאנשים. כל הספרים, כל הדיבורים, כל הדרכים שניסיתי קודם, כולם ניסו להסביר לי איך ללכת הלאה. אף אחד לא ראה בכלל את המקום שלי. כולם אמרו: "מה שצריך לעשות הוא" וגם: "הדרך לגדול היא"

הם באו והראו לי לאן עלי ללכת, איך עלי להיות, הם הצביעו לי מינה ולמעלה, גבוה ובהמשך, אבל הם לא פגשו אותי. ואני ידעתי שהמלצות שלהם צודקות ללא ספק אבל לא יכולתי לזוז מהמקום. מה לי ולדרגות הנעלות, מה לי ולמדרגות המתפתלות. אני קטנה, אני חלשה, אני לא יכולה. אני "הינדיק".

ואז בא החכם, החכם הכי גדול, החכם היחיד שידע. הוא נכנס אלי מתחת לשולחן. נגיש אלי ואמר - "אני כמון, את יודעת? אנחנו שנינו אותו דבר ואנחנו יחד, אינך לבד עוד".

ובלי להגיד לי "תשתני פה ותשתני שם", בלי לחכות שאהיה סוף סוף

מישהי אחרת, יותר רבנית או יותר צדקנית או יותר מוארת, הוא נתן לי יד והעלה אותי לאט אל השולחן, והחזיר לי את המלבושים של הכבוד והמשמעות. הוא לא התווכח עם החוויה שלי, הוא ידע שאני הינדיק כבר כל כך הרבה שנים שאות ההווה הכי עמוקה שלי, אם הוא יחכה שהיא תיעלם הוא יוכל לחכות לגלגל שלם...

"תרנגול הודו יקר ואהוב וחשוב שכמותך", הוא אמר לי, ואני האמנתי. פתאום האמנתי. שאני יקרה, ואהובה, וחשובה. ובכיתי המון, כי אף אחד, אף פעם, לא אמר לי את זה ככה.

אף אחד, אף פעם, לא היה איתי ככה. וכבר שנים חלפו והוא עזר לי ללכת עוד ועוד הלאה. להתפלל, לרצות, להשתנות, לגדול. אז מה אם אני הינדיק, אפשר להיות תרנגול הודו ולהתנהג כממש כמו בנאדם...